

Neoen Renewables Oy

Paholammin tuulivoimapuisto, Kankaanpää

PERUSTELTU PÄÄTELMÄ KANKAANPÄÄSSÄ SIJAITSEVASTA PAHOLAMMIN TUULIVOIMAHANKKEESTA

Perusteltu päätelmä on yhteysviranomaisen hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista tekemä perusteltu johtopäätös, joka on tehty arviointiselostuksen, siitä annettujen mielipiteiden ja lausuntojen sekä yhteysviranomaisen oman tarkastelun pohjalta ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain nojalla (jäljempänä YVA-laki).

1 HANKETIEDOT

Hankkeen nimi ja sijainti

Hankkeesta vastaava Neoen Renewables Finland Oy, Paholammin tuulivoimapuisto, Kankaanpää

Yhteysviranomainen

Hankkeen yhteysviranomaisena on toiminut Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Hankkeesta vastaavan kuvaus hankkeesta ja sen vaihtoehdoista

Hankkeesta vastaavana toimiva Neoen Renewables Finland Oy suunnittelee tuulivoimapuistoa Kankaanpään kaupungin pohjoisosaan, entisen Honkajoen kunnan alueelle, noin kaksi kilometriä Honkajoen taajaman eteläpuolelle. Hankealueelle suunnitellaan enintään kuuden uuden tuulivoimalan rakentamista. Suunniteltujen voimaloiden yksikköteho on 5–10 MW ja kokonaiskorkeus enintään noin 300 metriä. Hankkeen arvioitu kokonaisteho on 24–60 MW. Tuulivoimapuiston arvioitu vuotuinen sähkön nettotuotanto tulisi tällöin olemaan noin 53–133 GWh luokkaa. Hankealue on kooltaan noin 715 hehtaaria ja on yksityisessä maanomistuksessa. Tuulivoimapuistohanke muodostuu hankealueesta ja tarkasteltavasta sähkönsiirrosta. Voimalasijoittelu sekä huoltotie- ja maakaapelilinjaukset voivat vielä tarkentua kaavaehdotusvaiheessa.

Voimaloiden toteutusvaihtoehdot

Paholammin tuulivoimapuiston YVA-menettelyssä on tarkasteltu hankkeen toteuttamatta jättämistä eli ns. 0-vaihtoehtoa sekä kahta toteutusvaihtoehtoa VE1 ja VE2.

Vaihtoehdoissa VE1 ja VE2 voimalamäärät ja niiden sijainti on sama, mutta ne eroavat toisistaan voimaloiden koon ja yksikkötehon osalta.

Vaihtoehto 0 (VE 0). Uusia tuulivoimalaitoksia ei toteuteta, vastaava sähkömäärä tuotetaan muilla keinoilla.

Vaihtoehto 1 (VE 1). Hankealueelle rakennetaan yhteensä enintään 6 uutta tuulivoimalaa. Voimaloiden nimellisteho on 5–10 MW. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 300 metriä.

Vaihtoehto 2 (VE 2). Hankealueelle rakennetaan yhteensä enintään 6 uutta tuulivoimalaa. Voimaloiden nimellisteho on 4–6 MW. Tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus on enintään 250 metriä.

Sähkönsiirron toteutusvaihtoehdot

Hankkeen sähkönsiirto hankealueelta valtakunnan verkkoon toteutetaan maakaapelilla. Hankkeessa on kolme reittivaihtoehtoa kaapelin sijoittamiseksi.

Vaihtoehto 1 (VE 1). 7,5 km pituinen kaapelireitti hankealueelta itään.

Vaihtoehto 2 (VE 2). 8 km pituinen kaapelireitti hankealueelta koilliseen.

Vaihtoehto 3 (VE 3). 14,3 km pituinen kaapelireitti hankealueelta koilliseen ja edelleen luoteeseen.

2 ASIAN VIREILLETULO

Hankkeesta vastaava Neoen Renewables Finland Oy on saattanut hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (jäljempänä arviointimenettely) vireille toimittamalla ympäristövaikutusten arviointiohjelman (jäljempänä arviointiohjelma) yhteysviranomaiselle 10.5.2021. Arviointiohjelma oli nähtävillä 28.5.2021 – 26.6.2021 ja yhteysviranomaisen antoi siitä lausuntonsa 21.7.2021.

Hankkeesta vastaava toimitti 3.5.2022 yhteysviranomaiselle ympäristövaikutusten arviointiselostuksen (jäljempänä arviointiselostus) sen käsittelyä ja perustellun päätelmän antamista varten.

Hankkeen arviointimenettelyn tarve määräytyy YVA-lain liitteen 1 kohdan 7e) perusteella: tuulivoimalahankkeet, kun yksittäisten laitosten lukumäärä on vähintään 10 kappaletta tai kokonaisteho vähintään 45 megawattia.

YVA-menettelyn yhdistäminen muiden lakien mukaisiin menettelyihin

Arviointimenettelyä ei ole yhdistetty muiden lakien mukaisiin lupa- tai kaavoitusmenettelyihin. Arviointimenettelyn kanssa samanaikaisesti on ollut käynnissä tuulivoimaosayleiskaavan laadinta.

YVA-menettelyn yhteydessä on laadittu luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-arviointi hankkeen sähkönsiirtovaihtoehtojen vaikutuksista Karvianjoen koskien (FI0200130) ja Pukanluoman (FI0200119) Natura 2000-alueisiin (YVA-selostuksen liite 10).

3 ARVIOINTISELOSTUKSESTA TIEDOTTAMINEN JA KUULEMINEN

Yhteysviranomaisen tiedotti arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä olosta sekä mielipiteiden ja lausuntojen esittämisen mahdollisuudesta julkisella kuulutuksella 5.5. – 4.7.2022. Kuulutus ja arviointiselostus liitteineen julkaistiin ELY-keskuksen verkkosivuilla www.ely-keskus.fi/kuulutukset/varsinais-suomi ja ympäristöhallinnon verkkosivuilla www.ymparisto.fi/Paholammin_tuulivoimapuisto. Ilmoitus kuulutuksesta on lähetetty Kankaanpään kaupungille ja Isojoen kunnalle julkaistavaksi niiden verkkosivuilla. Lisäksi arviointiselostuksesta ja sen nähtävillä olosta sekä mahdollisuudesta mielipiteiden ja lausuntojen esittämiseen on tiedotettu Kankaanpään Seutu ja Suupohjan Sanomat-lehdissä julkaistuilla ilmoituksilla.

Arviointiselostukseen on voinut tutustua kuulemisaikana paperimuodossa seuraavissa paikoissa: Kankaanpään kaupunginvirasto, Kankaanpään kirjasto ja Isojoen kunnanvirasto.

Arviointiselostuksesta järjestettiin yleisötilaisuus 24.5.2022 klo 17–19.

Yhteysviranomaisen ja hankkeesta vastaavan edustajien lisäksi yleisötilaisuudessa oli läsnä noin 8 henkilöä. Yleisötilaisuudessa esiin nousseita asioita olivat mm. vaikutukset asutukselle ja maisemalle, sähkönsiirron toteutusvaihtoehdot sekä tuulivoimaloiden yhteisvaikutukset muiden olemassa olevien ja mahdollisten muiden uusien tuulivoimaloiden kanssa.

Hankkeesta vastaava perusti laajan seurantaryhmän tukemaan arviointityötä. Seurantaryhmä kokoontui kahdesti menettelyn aikana ja kutsutut tahot on lueteltu arviointiselostuksessa.

Hankkeesta vastaava toteutti myös ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointityön tueksi asukaskyselyn marraskuussa 2021. Asukaskyselyn kohderyhmänä olivat tuulivoimapuiston ja sähkönsiirtoreitin lähialueen vakituiset asukkaat ja vapaa-ajan asuntojen omistajat. Kysely toteutettiin yhteisenä Honkajoen alueelle suunnitellun Marjakeitaan tuulivoimahankkeen kanssa. Kysely lähetettiin 700 kotitalouteen, joista vastausprosentti oli noin 20 %.

4 ARVIOINTISELOSTUKSESTA ANNETUT LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Yhteysviranomaisen pyysi lausunnot arviointiselostuksesta hankkeen vaikutusalueen kunnilta ja muilta viranomaisilta, joita asia todennäköisesti koskee. Lausunnot pyydettiin seuraavilta tahoilta: Ala-Honkajoen kylätoimikunta, Antila-Paasto-Vataja kyläyhdistys ry, Digita Oyj, DNA Oy, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus, Etelä-Pohjanmaan liitto, Etelä-Suomen aluehallintovirasto (AVI), Finavia Oyj, Fingrid Oyj, Fintraffic Lennonvarmistus Oy, Hongon osakaskunta, Ilmatieteen laitos, Isojoen kunta, Kankaanpään kaupunki, (kaupunkisuunnittelu, rakennettu ympäristö), Kankaanpään seudun luonnonystävät ry, Karvian kunta, Kauhajoen kaupunki, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Lounais-Suomen aluehallintovirasto, Luonnonvarakeskus, Metsähallitus (luontopalvelut), Metsänhoitoyhdistys Satakunta, MTK Honkajoki, MTK Satakunta, Museovirasto, Pappilan kyläyhdistys ry, Pohjois-Satakunnan peruspalvelu kuntayhtymä, Pohjois-Satakunnan riistanhoitoyhdistys/Honkajoen Metsästysyhdistys ry, Porin lintutieteellinen yhdistys, Puolustusvoimat (Pääesikunta, 2. Logistiikkarykmentin esikunta) Santaskylän kyläyhdistys ry, Satakunnan ELY-keskus (E-vastuualue), Satakunnan museo, Satakunnan pelastuslaitos, Satakunnan riistakeskus, Satakuntaliitto, Suomen luonnonsuojeluliiton Satakunnan piiri ry, Suomen metsäkeskus, Telia Finland Oyj, Turvallisuusverkot/erillisverkot, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes), Varsinais-Suomen ELY-keskus (E kalatalouspalvelut) ja Väylävirasto.

Arviointiselostuksesta toimitettiin yhteysviranomaiselle 13 lausuntoa ja kaksi mielipidettä. Lisäksi luonnonsuojelulain mukaisena viranomaisena Varsinais-Suomen ELY-keskuksen luonnonsuojeluyksikkö antoi lausunnon luonnonsuojelulain mukaisesta Natura-arvioinnista. Yleisesti ottaen ympäristövaikutusten arviointiselostusta pidettiin sisällöltään selkeänä, kattavana ja laaja-alaisena, mutta tehtyjä arviointeja pidettiin osin puutteellisina muun muassa maankäyttöä, maisemavaikutuksia, virkistyskäyttöä, eläinlajistoa, luontokohteita ja elinympäristön viihtyisyyttä koskien. Lisäksi merkittävien vaikutusten havainnollistamista kaivattiin arviointiselostuksen hankkeen yhteenvetoa koskevassa osassa.

Seuraavassa on esitetty yhteysviranomaisen näkemys kuulemispalautteen keskeisestä sisällöstä. Lausunnot ja mielipiteet löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta www.ymparisto.fi/PaholammintuulivoimapuistoYVA. Verkkosivuilla julkaistuja lausunnoista ja mielipiteistä on poistettu henkilötiedoiksi katsotut tiedot.

Yhteenveto lausunnoista

Yhdyskuntarakenne ja maankäyttö

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus katsoo lausunnossaan, että maankäyttöön kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa tulee kuvata myös hankkeen vaikutuksia Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaan sekä muihin mahdollisiin Etelä-Pohjanmaan alueen kaavoihin.

Satakuntaliiton lausunnon mukaan arviointiselostuksessa ei ole otettu huomioon, että Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tultua voimaan kumoutuivat samalla Satakunnan maakuntakaavan vastaavat merkinnät ja määräykset. Lisäksi Satakunnan

vaihemaakuntakaavan 1 selvityksissä ja vaikutusten arvioinnissa on käytetty matalampia voimaloita kuin mitä hankkeessa on esillä, joten tämä tulee ottaa huomioon ja ympäristövaikutusten arviointia täydentää suhteessa Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1 osoitettuun tuulivoimatuotannon alueeseen.

Maisema, kulttuurihistoriallinen ympäristö ja virkistyskäyttö

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus näkee, että vaikutus kaukoalueelle maa- ja metsätalousvaltaiseen maisemaan kasvaa, mikäli näkyvien tuulivoimaloiden määrä maisemassa lisääntyy. Mikäli maisemavaikutusten arvioinnin pohjana käytetään Ympäristöministeriön opasta vuodelta 2006, tulee huomioida, että voimaloiden koko on kasvanut oppaan julkaisuajankohdasta eikä oppaan etäisyyksiä voimaloiden näkyvyydestä ja merkittävydestä voi suoraan soveltaa arvioinnin kohteena oleviin voimaloihin.

Satakunnan museo pitää maisema- ja kulttuuriympäristövaikutusten havainnollistamista kuvin, sanallista arviointia ja nykytilan kuvausta varsin kattavana. Satakunnan Museo pitää parempana maiseman säilymisen kannalta vaihtoehtoa 2, jolloin maisemalliset vaikutukset jäävät useassa kohtaa pienemmiksi. Sähkönsiirron vaihtoehto VE3 sijoittuu osittain maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön tullen paikoin varsin lähelle asutusta. Maisemavaikutusten kannalta museo näkee paremmiksi vaihtoehdot VE1 tai VE2, joissa vaikutukset maisemaan ovat vähäisemmät. Satakunnan Museon lausunnon mukaan muinaisjäännöksiä koskevat selvitykset ovat riittävät, eivätkä hankkeen toteuttamisvaihtoehdot aiheuta välitöntä vaikutusta muinaisjäännöksiin.

Satakuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että maisemavaikutuksilla on merkitystä myös matkailu- ja virkistyskäytön näkökulmasta. YVA-selostuksessa ei ole arvioitu hankkeen maisemavaikutuksia Satakunnan luontomatkailun kehittämisvyöhykkeeseen, jolla sijaitsee useita matkailun ja virkistyskäytön kannalta tärkeitä vetovoimakohteita. Vaikutusten arviointia tulee täydentää ja havainnekuvia tuottaa lisää niin vetovoimakohteiden, pääosin Etelä-Pohjanmaalla sijaitsevan Lauhanvuoren kansallispuiston, maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen (esim. väliltä Patokoski-Lahdenperä) kuin Honkajoen taajaman alueelta. Havainnekuvia koskevien pisteiden valinnassa tulee hyödyntää näkymäalueanalyysia. Lisäksi havainnekuva-aineistoa tulee täydentää kuvilla, joiden polttoväli vastaa ihmissilmin havaittavaa näkymää.

Satakuntaliitto lausuu myös, että jos näkymäalueanalyysi on laadittu pelkästään tuulivoimaloiden napakorkeuksiin perustuen, tulee analyysia täydentää tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus huomioon ottaen.

Kasvillisuus ja arvokkaat luontokohteet

Paholammin tuulivoimapuisto ja sen sähkönsiirron vaihtoehdot sijoittuvat Satakunnan viherrakenneselvityksen mukaan luonnon ydinalueiden välisille alueille ja merkittävimpien viherkäytävien ulkopuolelle. Satakuntaliitto lausuu, että YVA-selostuksessa tulisi myös tarkastella hankealueen sisäisiä viheryhteyksiä ja arvioida hankkeen vaikutuksia olemassa oleviin yhteyksiin.

Linnusto, riistalajisto ja metsästys

Luonnonvarakeskuksen lausunnon mukaan kanalintujen soidinpaikkaselvitykset olisi hyvä toteuttaa useampana peräkkäisenä vuotena, jotta saataisiin parempi kuva alueen merkityksestä kanalinnuille. On hyvä huomioida, että pienetkin soittimet voivat olla merkittäviä paikalliselle poikastuotannolle. Riistakeskuksen näkemyksen mukaan vaikutusten arvioinnissa tulee huomioida niin metsäkanalintujen kuin myös muiden lajien osalta metsäisten alueiden kytkeytyneisyys ja suunnitellun tuulivoiman rakentamisen vaikutus siihen, sillä metsäkanalinnut kärsivät voimakkaasti metsäalueiden rikkonaisuudesta ja elinympäristöjen pirstoutumisesta. Lisäksi Luke suosittaa, että tornien alaosat maalataan tummiksi mahdollisten haitallisten vaikutusten lieventämiseksi ja rakentamistoimet ajoitettaisiin lisääntymisajan ulkopuolelle.

Luonnonvarakeskus toteaa, että hankealue sijoittuu Isojoen susireviirille ja hankkeen sähkönsiirtovaihtoehto VE1 Kankaanpään susireviirille. Lisäksi hankealue sijoittuu yksittäisen suden reviirin ydinosiin, jossa susiyksilö on viettänyt valtaosan ajastaan. Ydinosiin tehtävät muutokset saattavat vaikuttaa suden pesimä- ja lepäilyalueisiin ja siten lisääntymismenestykseen. Riistakeskuksen mukaan hankealueen riistalajistoon sisältyy EU:n luontodirektiivin liitteissä mainittuja, erityistä suojelua edellyttäviä direktiivilajeja. Luke suosittelee direktiivilajien asuttamilla alueilla kohdennettua maastolaskentaa, jotta vaikutusten arvioinnissa olisi näiden lajien osalta käytössä mahdollisimman realistinen ja ajantasainen aineisto. Lisäksi Riistakeskus korostaa paikallisen metsästysseuran ja riistanhoitoyhdistyksen merkitystä paikallisen riistalajiston tietolähteinä, joiden näkemykset tulee ottaa huomioon.

Riistakeskus lausuu, että hankealue sijaitsee alueella, jonne tavoitellaan uuden metsäpeurapopulaation syntymistä Metsäpeura -Life hankkeen avulla. Käytettävissä olevan tiedon perustella metsäpeura on poikkeuksellisen häiriöarka laji ja siten tuulivoimapuisto todennäköisesti estää kyseisen alueen käytön metsäpeuran elinympäristönä ja vaelluskäytävänä. Metsäpeuralle on myös valmisteilla luonnos uudesta hoitosuunnitelmasta, jossa yhdeksi keskeisimmistä uhista mainitaan tuulivoimarakentaminen metsäpeuran keskeisille elinalueille.

Riistakeskus lausuu myös, että metsästäjille tuulivoimaloista aiheutuu negatiivisia vaikutuksia niin eläinmäärien muutosten kuin mahdollisten ampuma-aseiden käytön rajoitusten takia. Suurimmat vaikutukset syntyvät kuitenkin elämysarvon vähenemisestä, sillä metsästäjät arvottavat erämaisyyden, rauhallisuuden ja maisema-arvot usein suuremmiksi kuin saalisarvon.

Ihmisten terveys, elinolot ja viihtyvyys

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan melumallinnus tulee tehdä tuulivoimalatyypillä, jonka roottorin halkaisija on 200 metriä ja mikäli tällaista lähtötietoa ei ole mallinnukseen käytettävissä, tulee selostuksessa perustella miten roottorin lavan muutos voi melupäästöön vaikuttaa. Melun lähtöarvoon tulee ELY-keskuksen mukaan lisätä +2 dB, jos suunniteltavan tuulivoimalan mittoja ei ole käytettävissä melumallinnuksen lähtötiedoissa. Tämä koskee myös yhteisvaikutusten arviointia muiden lähialueen tuulivoimahankkeiden kanssa.

Välkearvot ylittävät mallinnuksen mukaan useissa kohteissa ohjearvona käytetyn 8 tuntia vuodessa. Lähtökohtaisesti tuulivoima-alueet tulee suunnitella niin, etteivät välkearvot ylity ja tähän ensisijaisina keinoina mainitaan tuulivoimaloiden määrä, koko ja sijoittelu. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus katsoo, etteivät välkemallinnukset, joissa on käytetty roottorin halkaisijana 162 metriä, kuvaa riittävästi vaihtoehtojen vaikutuksia, kun arviointiasettelussa roottorin maksimihalkaisijaksi on esitetty 200 metriä. Mallinnuksessa tulee käyttää sellaisia tuulivoimaloiden mittoja kuin hankkeessa suurimmillaan suunnitellaan.

Liikenne

Väylävirasto toteaa, että tuulivoimalakuljetukset vaativat aina erikoiskuljetusluvan, joten tuulivoimalan osien kuljetusreittien selvittämiseen on riittävän ajoissa kiinnitettävä huomiota. Voimaloiden osien kuljetuksia varten maanteiden, siltojen ja rumpujen kantokyky on varmistettava hyvissä ajoin ja kustannusvastuu näiden rakenteiden mahdollisista vahvistamis- tai parantamistoimenpiteistä on hankevastaavalla. Ensisijaisesti kuljetukset tulee suunnitella muuta reittiä kuin rautatien tasoristeysten kautta. Jos tasoristeysten käyttö lisääntyy tuulivoimaloiden rakentamisaikaisen liikenteen johdosta merkittävästi tai sen käyttötarkoitus muuttuu, on tienpitäjän haettava Väylävirastolta lupa lisääntyvään tai muuttuvaan käyttöön. Väylävirasto voi liittää lupapäätökseen tasoristeysten rakentamista, uudenlaista käyttöä, kunnossapitoa ja poistamista sekä tasoristeykseen liittyvää tietä koskevia ehtoja. YVA-selostuksen suunnitelmassa tuulivoimalat on sijoitettu riittävän etäälle liikenneväylistä. Lisäksi on huomioitava, etteivät voimajohtojen pylväät ja kaapelit haittaa maanteiden käyttöä.

Elinkeinotoiminta ja luonnonvarojen hyödyntäminen

Metsäkeskus lausuu, että alueen metsät ja puusto pitää mainita alueen luonnonvaroina ja alueella metsien ottaminen muuhun maankäyttöön tulisi olla mahdollisimman vähäistä. Olemassa olevan tiestön hyödyntämistä tieverkoston suunnittelussa pidetään hyvänä asiana. Uutta tieverkkoa suunniteltaessa tulee mahdollisuuksien mukaan ehkäistä metsäkuvioiden pirstaloitumista ja varmistaa pääsy alueen metsätiloille. Voimaloiden ja sähkönsiirron sijoittelussa tulee huomioida luo-merkinnöillä ja suojelumääräyksillä merkityt metsätalousalueet, jotka ovat osayleiskaavan tausta-aineistoa. Metsäkeskuksen lausunnon mukaan maakaapeleilla toteutettava sähkönsiirto vähentää metsäkatoa ilmajohdoilla tapahtuvaan sähkönsiirtoon verrattuna. Lisäksi pidettiin positiivisena sitä, että hankkeen vaikutuksia metsätalouteen on arvioitu.

Ilmailuturvallisuus, viestintäyhteydet ja tutkat

Digita toteaa, että tuulipuistot voivat aiheuttaa merkittävää haittaa antenni-tv:n vastaanottoon, jota käytetään myös viranomaisten vaaratiedotteiden välityskanavana. Tällöin tuulivoima voi vaikuttaa vaaratiedotteiden saavutettavuuteen ja siten yleiseen turvallisuuteen. Tämän vuoksi vaikutukset antenni-tv vastaanottoihin tulisi ottaa huomioon myös turvallisuuteen liittyvien vaikutusten arvioinnissa. Lausunnossa todetaan, että hankevastaavan on sitouduttava ja esitettävä konkreettinen suunnitelma tuulivoimalan valtakunnallisen radio- ja tv-verkon lähetyksille aiheuttamien häiriöiden

estämiseksi tai poistamiseksi. Lisäksi täsmennetään, että hankevastaava on velvollinen huolehtimaan häiriöiden poistamisesta ja sen kustannuksista.

Ilmatieteen laitos lausuu, että YVA-selostuksen tiedot säätutkien osalta ovat vanhentuneet ja lähin tutka sijaitsee arviolta juuri yli 20 km etäisyydellä suunnitelluista voimaloista. Ilmatieteen laitoksella ei ole lausuttavaa YVA-selostuksesta, mikäli lopulliset voimaloiden sijainnit ovat samat kuin selostuksessa. Huomioitavaa kuitenkin on, että lähialueen tuulivoimahankkeiden aiheuttamien yhteisvaikutusten vuoksi tuulivoimapuistot tulevat vaikuttamaan merkittävästi tutkimittausten saatavuuteen ja laatuun.

Puolustusvoimat lausuu, että, mikäli hanke poikkeaa tietyn verran jo annetun hyväksyttävyytyslausekkeen mukaisista tiedoista, tulee hankkeelle saada uusi Pääesikunnan hyväksyttävyytyslauseke ennen rakentamisen mahdollistavan kaavan hyväksymistä. Kaikissa maanrakennus- sekä johtojen ja kaapeleiden asennustöissä tulee huomioida alueella ja sen läheisyydessä kulkevat Puolustusvoimien kaapeliliinjat. Jos näihin täytyy tehdä muutoksia tai suojata niitä asennustöiden takia, tulee muutoksen aiheuttajan vastata kustannuksista. Lisäksi Puolustusvoimat muistuttaa, että sähkönsiirron suunnittelussa ja toteutuksessa on syytä huomioida Puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueet sekä niihin liittyvät ammunnan suoja-alueet, joilla liikkuminen on rajoitettua.

Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Satakuntaliitto toteaa, että YVA-selostuksesta puuttuu sähkönsiirtoa koskeva kokonaistarkastelu, jossa olisi todettu ja esitetty kartalla myös muut alueella käynnissä olevat sähkönsiirtoon liittyvät hankkeet. Tämä on tärkeää alueen sähkönsiirtoa koskevan kokonaiskäsityksen muodostamisen kannalta ja alueen muut sähkönsiirtoon liittyvät hankkeet tulee ottaa yhteisvaikutusten arvioinnissa huomioon. Lukuisten vireillä olevien tuulivoimahankkeiden sähköverkkoon liittäminen saattaa vaikuttaa myös yksittäisen tuulivoimapuiston liityntäratkaisuun. Fingridin lausunnon mukaan Kankaanpää-Kristinestad 110 kV voimajohdon kapasiteetti ei riitä nykyisin seudun tuulivoimaliityntöihin, mutta tulevaisuudessa kapasiteettia voi vapautua liityntöihin (arviolta vuonna 2028). Yksi mahdollinen liityntäpiste tuulivoimalle on Honkajoelle suunniteltu uusi 400 kV sähköasema ja liityntäratkaisua on syytä tarkentaa yhteistyössä Fingridin kanssa hankkeen edetessä.

Arviointiselostuksessa mainittujen tuulivoimahankkeiden lisäksi vireillä on myös mittava, Satakunnan pohjoisosiin rajoittuva Kolmihaaran tuulivoimahanke Isojoen kunnassa sekä Siikaisten Santakankaan tuulivoimahanke. Satakuntaliiton mukaan nämä hankkeet tulee ottaa huomioon yhteisvaikutusten arvioinnissa. Tuulivoimaloiden kasvaneet korkeudet vaikuttavat siihen, että yhteisvaikutusten merkitys korostuu aiempaa laajemmilla alueilla. Maisemallisia yhteisvaikutuksia ja elinympäristön viihtyisyyttä koskevassa yhteisvaikutusten arvioinnissa tulee selkeästi esittää ja arvioida, miten vireillä oleva hanke vaikuttaa yhdessä olemassa olevien tuulivoimaloiden kanssa. Maa-ainesten hankintaan ja käyttöön kohdistuvia välillisiä yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa tulee myös arvioida.

Lisäksi Luonnonvarakeskus muistuttaa, että etenkin direktiivilajien osalta otetaan huomioon maankäytön yhteisvaikutus muiden hankkeiden kanssa alueella elävien lajien elinolosuhteisiin ja elinympäristöjen mahdolliseen menetykseen. Monissa lausunnoissa korostettiin, että alueella on lukuisia tuulivoimahankkeita, joten yhteisvaikutusten arviointiin muiden hankkeiden kanssa tulee kiinnittää huomiota niin maankäyttöä, maisemavaikutuksia, virkistyskäyttöä, matkailua, lajistoa, metsäalueiden kytkeytyneisyyttä ja elinympäristön viihtyisyyttä koskien.

Yhteenveto yksityishenkilöiden mielipiteistä

Mielipiteissä esitettiin, että Paholammin tuulivoimapuistoa tulisi käsitellä yhtenä kokonaisuutena saman hankevastaavan lähistölle suunnitteleman Marjakeitaan tuulivoimapuiston kanssa. Esiin nousi huoli siitä, että hankkeen kielteiset ympäristövaikutukset läheiselle asutukselle ja Honkajoen taajamalle tulisivat olemaan olennaisesti suuremmat Kirkkokallion tuulivoimapuistoon verrattuna voimaloiden huomattavasti suuremman koon ja tehon vuoksi. Hankealueen sanottiin olennaisesti ylittävän, nimenomaan asutusta kohti, Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 rajauksen tuulivoimarakentamiselle ja korostettiin vaihemaakuntakaavan 1 merkitystä tuulivoimarakentamisen sijoittelussa sekä haitallisten ympäristövaikutusten ehkäisemisessä luonnolle ja ihmisten elinympäristölle. Parhaaksi hankevaihtoehdoksi todettiin VE 0 ja että varteenotettava vaihtoehto vastaavan sähkömäärän tuottamiseen olisi merituulivoima. Mielipiteissä esitettiin myös huoli mahdollisista maanomistajien vastuulle jäävistä riskeistä tuulivoimatuotannon loppuessa.

Hankkeen kasvillisuuteen ja luontoarvoihin kohdistuvien vaikutusten arvioinnin kritisoitiin olleen liian pintapuolista ja jääneen liian vähälle huomiolle. Mielipiteiden mukaan vuoden 2013 luontoselvityksessä havaitut huomionarvoiset lajit sivuutettiin arviointiselostuksessa, jossa todettiin, että ”huomionarvoisia tai suojeltavia lajeja ei havaittu”. Arviointiselostuksen toteamusta, että ”vuoden 2013 luontoselvityksen mukaisten lehtojen ja rehevien korprien alueilla tehdyt metsätaloustoimet ovat heikentäneet kohteiden puuston ja muun kasvillisuuden luonnontilaa siten, ettei niitä enää rajattu arvokkaina”, pidettiin liian ylimalkaisena. Kyseiset metsätaloustoimet ja niiden vaikutus olisi tullut kuvata yksityiskohtaisesti. Lisäksi todettiin, että alueella on yhä rehevää suuruoholehtoa/lehtokorpea ja mahdollisia Metso-ohjelman kohteita ja että teiden ja kaapelien sijoittelussa pitäisi ottaa huomioon rehevien korprien ja suuruoholehtojen vesitalous.

5 ARVIOINTISELOSTUKSEN RIITTÄVYYS JA LAATU SEKÄ LAATIJOIDEN PÄTEVYYS

Yhteysviranomainen on tarkastanut arviointiselostuksen riittävyyden ja laadun, ja toteaa tältä osin seuraavaa.

Neoen Renewables Finland Oy:n ympäristövaikutusten arviointiselostus täyttää YVA-lain (252/2017) 19 §:n ja YVA-asetuksen (277/2017) 4 §:n sisältövaatimukset ja se on

käsitelty YVA-lainsäädännön vaatimalla tavalla. Hankkeesta vastaavalla on ollut käytössään riittävä asiantuntemus ympäristövaikutusten arviointiin.

Arviointiselostus on laadittu ottaen huomioon hankkeen arviointiohjelma ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto. Hankkeesta vastaava on myös huomionnut yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta antamassa lausunnossa olleet epätarkkuudet: Pääosin maakuntakaavan tuulivoima-alueelle sijoittuvassa Paholammin hankkeessa vaihtoehtojen VE 1 ja VE 2 voimaloiden määrä ja sijainnit ovat yhteneväiset. Sähkönsiirtoreitti VE 1 alittaa Pukanluoman Natura-alueen ja VE 3 Karvianjoen koskien Natura-alueen. Lauhanvuoresta ja metsäpeurasta olevat maininnat liittyvät pääosin vireillä olevaan Marjakeitaan hankkeeseen. Hankkeesta vastaava ja konsultti ovat saaneet tiedoksi yhteysviranomaisen lausunnon listauksesta puuttuneen Etelä-Pohjanmaan liiton lausunnon arviointiohjelmasta ja lausunto on huomioitu mm. arviointiselostuksen liitteessä 12.

Arviointiselostuksen perusteella on mahdollista tunnistaa ja arvioida hankkeen merkittävät vaikutukset sekä arvioida eri vaihtoehtojen ympäristöllistä paremmuutta ja toteuttamiskelpoisuutta huomioon ottaen hankkeen laajuus ja suunnitteluvaihe. Arviointiselostukseen ei sisälly sellaisia olennaisia sisällöllisiä tai laadullisia puutteita, jotka estäisivät perustellun päätelmän laatimisen.

Vaikutusten arvioinneista on kuitenkin kuulemisen ja yhteysviranomaisen oman tarkastelun yhteydessä noussut esille puutteita ja epävarmuustekijöitä. Ne ovat luonteeltaan sellaisia, että ne voidaan huomioida hankkeen jatkosuunnittelun ja tulevien lupa- ja hyväksymismenettelyjen yhteydessä tehtävillä tarkentavilla selvityksillä kunkin lupaviranomaisen edellyttämässä laajuudessa.

Yhteysviranomaisen huomauttaa, että sen tarkastettavana olleessa arviointiselostuksessa esitetyt arviot hankkeen ympäristövaikutuksista ovat monelta osin riippuvaisia selostuksessa esitettyjen, jatkosselvitysten perusteella tarkentuvien lieventävien ympäristötoimenpiteiden toteuttamisesta ja ympäristönäkökohtien riittävästä huomioimisesta tuulivoimaloiden ja niihin liittyvien toiminta-alueiden sijoittelussa. Tämä tulee huomioida hankkeen myöhemmissä vaiheissa.

Yleistä selostuksen laadusta

Selostuksessa on esitetty YVA-lain 33 §:ssä edellytetyt tiedot arvioinnin laatijoiden pätevyydestä. Arviointi on ollut tekemässä FCG Finnish Consulting Group Oy:n TVA-työryhmässä 16 asiantuntijaa, joilla on 2–35 vuoden kokemus ja asianmukainen monipuolinen koulutus. Yhteysviranomaisen arvioi, että asiantuntemus on riittävä.

Selostus on kooltaan ja sisällöltään mittava (317 sivua ja 12 liitettä), mutta selkeä, monipuolinen ja loogisesti jäsennetty. Selostus sisältää yleistajuisen tiivistelmän, hyvän sanaston ja kattavat lähdeviitteet. Tiivistelmää olisi ollut hyvä täydentää esimerkinomaisilla kartoilla ja havainnekuvilla.

Yhteysviranomaisen YVA-ohjelmasta antama lausunto on otettu hyvin huomioon ja vastaukset lausuntoon on esitetty kattavasti kappaleen 2.3.2 taulukossa 2–1.

Hankkeen suunnittelu

Luvussa 1.3 on esitetty riittävät tiedot hankkeen suunnittelu- ja toteuttamisaikataulusta. Alustavan aikataulun mukaan tuulipuiston rakentaminen voisi alkaa aikaisintaan vuonna 2025 ja käyttö vuonna 2026.

Hankkeen ja sen vaihtoehtojen kuvaus

Hanke ja sen vaihtoehdot on kuvattu selkeästi sekä sanallisesti että kartalla. YVA-ohjelmavaiheen jälkeen hankealueen raja- ja voimallasijoittelu tai ulkoisen sähkönsiirron kaapelien sijoitusvaihtoehdot eivät ole YVA-selostuksessa muuttuneet.

Tuulivoimalahanke esitellään luvussa 1 ja arvioitavat vaihtoehdot luvussa 3. Hankkeen tekninen kuvaus tuulivoimaloiden sijoitteluineen on esitelty luvussa 4, jossa on kuvattu erikseen myös tuulivoimalan rakenteet ja vaihtoehtoiset perustamistekniikat. Havainnekuvat rakentamisen toteutuksesta auttavat arvioimaan hankkeen vaikutuksia. Tekninen kuvaus on kokonaisuudessaan selkeä.

Hanke, sen tarkoitus ja tarve, sijainti, koko, maankäyttötarve ja muut keskeiset ominaisuudet kuten luonnonvarojen käyttö, päästöt ja jätteet on kuvattu hankkeen suunnitteluvaihe huomioon ottaen kattavasti, mutta melko yleisluonteisesti. Sanallisia kuvauksia tukevat kartat, taulukot ja kuvat.

Arviointiselostuksessa todetaan, että voimallasijoittelu, huoltotielinjaukset ja sisäisten maakaapelireittien sijainnit ovat alustavia ja tarkentuvat tuulivoimapuiston suunnittelun edetessä. Kuvaus alustavasti suunnitelluista huoltoteistä on esitetty hankealueen ilmakuvassa kuvassa 7.1 ja muinaisjäännösten nykytilaa koskevassa kuvassa 9.2. Selvyyden vuoksi alustavasti suunnitellun tiestön olisi voinut lisätä myös hankealueen yleiskarttoihin.

Voimajohdon reittisuunnitelman yhdistyminen valtakunnanverkkoon sekä sähköaseman rakentamisen kuvaus jäivät hankkeessa epäselväksi. Kuten selostuksessa on todettu, reittisuunnitelmaa tulee tarkentaa hankkeen jatkosuunnittelussa. Honkajoen alueella on suunnitteilla useita tuulivoimalahankkeita, joista osan suunnittelu on vasta käynnistymässä. Hankkeiden yhteisen sähköaseman osalta tulisi huolehtia siitä, että sähköaseman ja uusien sähkönsiirtoreittien ympäristövaikutukset selvitetään, kun sähkönsiirron suunnitelmat ovat tarkentuneet. Sähkönsiirtoa on jatkossa tarkasteltava käynnissä olevien sähkönsiirtohankeiden kokonaistarkasteluna.

YVA-menettelyssä ei ole käsitelty sähkönsiirron mahdollisia keskijännitteisiä maakaapelireittivaihtoehtoja, mutta YVA-selostuksen valmistumisen jälkeen ELY-keskukseen on 22.8.2022 saapunut lausunolle uusi 33 kV:n keskijännitteisen maakaapelin reittivaihtoehtoesitys. Uudessa reittivaihtoehdossa sähkönsiirto Paholammin tuulivoimapuistosta Marjakeitaan sähköasemalle toteutettaisiin Honkajoen taajaman eteläpuolella kulkevalla n. 11,5 km pituisella maakaapelilla, jonka ympäristövaikutukset hankkeesta vastaava arvioi vähäisemmäksi kuin YVA-

menettelyssä käsiteltävien 110 kV:n suurjännitekaapelivaihtoehtojen ympäristövaikutukset. ELY-keskus antaa mahdollisen keskijännitekaapelivaihtoehdon YVA-tarpeesta erillisen lausunnon.

Hankkeen edellyttämät luvat

Hankkeen edellyttämät luvat on tunnistettu ja listattu arviointiselostuksen luvussa 5.

Yhteysviranomaisen tarkentaa taulukossa 6–2 mainitun vesilain mukaisen luvan osalta, että vesilain mukainen lupa voi olla tarpeen vesilain 3. luvun 2 §:n tai 1 §:n nojalla. Vesilain mukainen poikkeuslupa (eräiden luontotyyppien suojeleminen) voi olla tarpeen vesilain 1 luvun 11 §:n nojalla.

Selostuksessa olisi lisäksi tullut mainita rakentamisvaiheessa tarvittavan maa-aineksen hankinnan ja mahdollisten ylijäämämaiden käsittelyn edellyttämät luvat.

Vaikutusalueen ympäristön nykytilan kuvaus, vaikutusalueen rajaaminen ja vaikutusten arviointi

Hankkeen vaikutusalue

YVA-selostuksen mukaan tarkastelualue on pyritty määrittelemään niin suureksi, ettei merkityksellisiä ympäristövaikutuksia voida olettaa ilmenevän alueen ulkopuolella. Vaikutusalueen laajuus riippuu tarkasteltavan kohteen ominaisuuksista. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan tarkasteltavien vaikutustyyppien vaikutusalueiden laajuus on perusteltu kattavasti ja valittu asianmukaisesti. Yhteisvaikutusten osalta vaikutusten arviointiin jää epävarmuutta, koska osa mahdollisista suunnitelluista hankkeista ei välttämättä ole tiedossa ja tiedossa olevien hankkeiden suunnittelu on kesken. Tuulivoimaloiden korkeuden kasvu saattaa muuttaa erityisesti maisemaan kohdistuvaa vaikutusaluetta aiemmin esitettyjä suosituksia laajemmaksi.

Yhdyskuntarakenteen ja maankäyttö

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan hankkeen vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön on pääosin asianmukaisesti arvioitu.

Kuten Satakuntaliitto on huomauttanut, arviointiselostuksessa ei ole kuitenkaan otettu huomioon, että Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tultua voimaan kumoutuivat samalla Satakunnan maakuntakaavan vastaavat merkinnät ja määräykset. Paholammin hankealue sijoittuu vaihemaakuntakaavassa 1 pääosin tuulivoimaloille osoitetulle alueelle, mutta ylittää kauttaaltaan kaavarajauksen. Vaihemaakuntakaavassa 2 Paholammin hankealueen keskelle sijoittuu turvetuotantoalueen aluevaraus.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 selvityksissä ja vaikutusten arvioinnissa on käytetty matalampia tuulivoimaloita kuin nyt vireillä olevassa hakkeessa, joten jatkosuunnittelussa tulee ympäristövaikutusten arviointia tältä osin täydentää.

Kuten Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen lausunnossa on todettu, maankäyttöön kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa olisi tullut kuvata myös hankkeen vaikutuksia Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaan ja muihin mahdollisiin Etelä-Pohjanmaan alueen kaavoihin. Arviointiselostuksessa käytetty etäisyysvyöhyke ulottuu myös Etelä-Pohjanmaan maakunnan alueelle. Kaavatarkastelu on tältä osin puutteellinen ja tarkastelua on täydennettävä osayleiskaavan laatimisen yhteydessä.

Maisema ja rakennettu kulttuuriympäristö

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan hankkeen vaikutukset maisemaan ja kulttuuriympäristöön on pääosin asianmukaisesti arvioitu. Myös Satakunnan museo on todennut, että vaikutuksia maisemaan ja maakunnallisesti merkittäviin kulttuuriympäristöihin on havainnollistettu kattavasti näkymäanalyysin, havainnekuvien, pimeänajan kuvien sekä sanallisen ja nykytilakuvauksen avulla.

Maisemahavainnekuviin liittyvät epätarkkuudet voidaan katsoa arviointiselostuksen esitystavan rajoitukset huomioiden pääosin riittäväksi. Havainnekuvien laatuun, selkeyteen ja paikannettavuuteen tulee kuitenkin jatkosuunnittelussa kiinnittää huomiota.

Muun muassa Satakuntaliiton lausunnossa esitettiin tarve tuottaa lisää havainnekuvia arvokohteista (mm. maisema, kulttuuriympäristö) ja taajamatoimintojen alueesta katsottuna ja huomiota kiinnitettiin myös kaukomaisemaan. Havainnekuvien laadinnassa käytetty 20 mm polttoväli ei vastaa ihmissilmin havaittavaa näkymää. Havainnekuvia ei ole tuotettu mm. Satakunnan maakuntakaavassa osoitetulta luontomatkailun kehittämisvyöhykkeeltä eikä Patokoski – Lahdenperän väliltä maakunnallisesti merkittävästä kulttuuriympäristöstä. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan jatkosuunnittelussa osayleiskaavan laatimisen yhteydessä tulee varmistua, että käytävissä on myös 50 mm polttovälillä otettuja kuvia ja havainnekuvien ja vaikutusten arvioinnin kattavuus varmistetaan myös edellä mainittujen luontomatkailun kehittämisvyöhykkeen ja välin Patokoski – Lahdenperä osalta.

Kaukomaiseman osalta yhteysviranomaisen viittaa Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen huomioon Ympäristöministeriön oppaan (2006) jälkeen tapahtuneesta tuulivoimaloiden koon kasvusta, minkä takia oppaan etäisyyksiä voimaloiden näkyvyydestä ja niiden merkittävydestä ei voida suoraan soveltaa nyt arvioinnin kohteena oleviin voimaloihin.

Kallio- ja maaperä

Rakentamisen aikana maankaivu, louhinta ja kiviaineksen läjitykset vaikuttavat kallio- ja maaperään. Hankkeen teknisen kuvauksen mukaan maa-alaa tarvitaan n. 1,5–2 hehtaaria/voimala. Voimaloiden kokoamiseen tarvitaan kunkin voimalan viereen n. 60 x 70 m maa-alaa ja nosturin 6 x 200 m. Rakennettavien teiden ja liittymien mitoituksessa on otettava huomioon roottorien lapojen erikoiskuljetukset, joten paikoittain tien leveys voi olla jopa 12 m ja kaapelirojineen jopa 22 m.

YVA-selostuksen mukaan hankkeen rakentamisessa pyritään siihen, ettei ylijäämämassoja synny ja niiden hallinta suunnitellaan erikseen. Rakentamiseen tarvittavien kiviainesten määrää tai syntyvien ylijäämämassojen määrää ei ole YVA-selostuksessa arvioitu. Yhteysviranomaisen huomauttaa, että maa-ainesten otto,

varsinkin hankealueelta, kuuluu hankkeeseen ja sen välillisiin vaikutuksiin, ja olisi siten pitänyt tuoda tarkemmin esille hankkeen kuvauksessa sekä arvioinnissa. Myös tiedot muodostuvien ylijäämämassojen määrästä, ylijäämämassojen hyödyntämistavoista ja ylijäämämassojen luvanvaraisista sijoituspaikoista olisi tullut esittää.

Pintavedet

Hankkeeseen liittyvien pintavesien nykytilan kuvaus ja hankkeen vaikutusten arviointi vesienhoidon näkökulmasta puuttuvat arviointiselostuksesta. Paholammin hankealueen valumavedet laskevat Karvianjoen yläosan vesimuodostumaan, jonka ekologinen tila on tyydyttävä. Vesienhoidon tavoitteiden mukaisesti vesimuodostuman tulisi saavuttaa hyvä tila vuoteen 2027 mennessä. Hankkeen sähkönsiirron kaapelireitin (VE1) välittömällä vaikutusalueella on Pukanluoman vesimuodostuma, joka kuuluu pintavesityypiltään pieniin turvemaiden jokiin. Pukanluoman ekologinen tila on hyvä, mutta fysikaalis-kemiallinen tila on vain tyydyttävä. Vesienhoidon tavoitteiden mukaisesti vesimuodostuman hyvä ekologinen tila ei saa heikentyä.

Kiertotalous

Hankkeesta muodostuvat jätteet ja niiden käsittely on arviointiselostuksessa käsitelty vain yleisellä tasolla. Tarkempaa arviota ei ole esitetty jätteen määrästä, esimerkiksi yhdestä tuulivoimalasta syntyvän jätteen määrästä (tonneittain). Arviointiselostuksesta ei ilmene, paljonko kierrätyskelvotonta jätettä syntyy, mitä sille tehdään, ja mikä on kierrätysprosentti.

Mikäli tuulivoimaloiden käytöstä poiston yhteydessä perustuksia aiotaan jättää maastoon, vaikutukset alueen jatkokäyttöön ja rakenteiden maisemointitapa olisi tullut esittää.

Melu ja välke

Arviointiselostuksen mukaan meluvaikutusten arvioinnissa on käytetty Ympäristöministeriön ohjetta (Ympäristöhallinnon ohjeita 2/2014) tuulivoimaloiden melun mallintamisesta. Meluvaikutuksia on käsitelty arviointiselostuksen luvussa 17.2 ja mallinnusraportti on esitetty arviointiselostuksen liitteessä 8.

Kuten Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on todennut, melumallinnus olisi tullut tehdä tuulivoimalatyypillä, jonka halkaisija on 200 metriä, koska roottorin lavan pituus vaikuttaa syntyvään melupäästöön. Jos melumallinnuksen lähtötiedoissa ei ole käytettävissä dimensioiltaan suunniteltavien tuulivoimaloiden kaltaista tuulivoimalaa, melun lähtöarvoon olisi pitänyt lisätä +2 dB. Meluvaikutusten arviointia tulee täydentää jatkosuunnittelussa, kun voimalatyyppejä tarkentuu.

Välkearvot ylittävät mallinnuksen mukaan useissa kohteissa ohjearvona käytetyn 8 tuntia vuodessa. Arvioinnissa tulee huomioida välke myös silloin, kun puustoa ei huomioida. Varjostusmallinnuksessa tulee lähtötiedoissa käyttää sellaisia tuulivoimaloiden mittoja, kuin hankkeessa maksimissaan suunnitellaan.

Välkemallinnuksessa on käytetty roottorin halkaisijaa 162 metriä. Välkemallinnukset eivät kuvaa riittävästi suunniteltujen vaihtoehtojen vaikutuksia, kun suunnitellun roottorin

1.9.2022

maksimihalkaisija on 200 metriä. Myös välkemallinnusta on tarkennettava jatkosuunnitteluvaiheessa.

Elinkeinotoiminta ja luonnonvarojen hyödyntäminen

Tuulivoimaloiden rakennuspaikkojen, rakennettavan tiestön ja sähköasemien vaatiman, maa- ja metsätaloudesta ja turvetuotannosta poistuvan maa-alan pinta-alaa ei ole esitetty.

Nykytilan kuvauksessa ei ole arvioitu tarkemmin hankkeen vaikutuksia tai yhteensovittamistarvetta turvetuotantoalueeseen ja voimassa olevan ympäristölupaan. Arviointiselostuksessa on virheellisesti mainittu, että luvan saajan olisi viimeistään 30.9.2019 pitänyt jättää lupaviranomaiselle hakemus Paholamminkeitaan turvetuotantoalueelle vuonna 2009 myönnetyn ympäristöluvan määräysten tarkistamiseksi. Yhteysviranomaisen toteaa, että ympäristölupamääräysten säännöllisestä tarkistamismenettelystä luovuttiin 1.5.2015 voimaan tulleella ympäristönsuojelulain muutoksella (423/2015) ja ennen lain voimaantuloa annetuissa ympäristölupapäätöksissä määrättyt lupamääräysten tarkistamista koskevat velvoitteet raukesivat.

Luvussa 19 mainituista luonnonvaroista ja taulukosta 19–4 puuttuvat metsät ja puusto.

Iilmailuturvallisuus, tutkien toiminta ja viestintäyhteydet

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom on huomauttanut, että arviointiselostuksen taulukko 4–1 (s. 29) on peräisin vanhentuneesta ohjeversiosta. Traficomien 7.9.2020 päivittämän ohjeessa maston välikorkeuksiin sijoitettavien pienitehoisten lentoestevalojen tyyppi on vaihtunut A:sta B:ksi.

Ilmatieteenlaitoksen mukaan arviointiselostuksessa mainittu Ikaalisen operatiivinen tutka on poistettu käytöstä huhtikuussa 2022. Uusi operatiivinen tutka sijaitsee Kankaanpää Ylisenharjulla (61.81085, 22.50204, WGS-84) kesäkuusta 2022 lähtien ja lähimmät voimalat ovat juuri yli 20 km etäisyydellä Kankaanpään tutkasta. Muutos tulee huomioida hankkeen jatkosuunnittelussa.

Arviointiselostuksessa ei ole huomioitu, että tuulivoimaloiden aiheuttamat häiriöt antenni-tv-vastaanottoihin vaikuttavat vaaratiedotteiden saatavuuteen ja sitä kautta yleiseen turvallisuuteen. Tämän vuoksi vaikutukset antenni-tv vastaanottoihin tulisi ottaa huomioon myös turvallisuuteen liittyvien vaikutusten arvioinnissa.

Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Arviointiselostus kattaa YVA-asetuksen edellyttämällä tavalla yhteisvaikutukset olemassa oleviin ja hyväksytyihin Kooninkankaan ja Kurkikeitaan tuulivoimala-alueisiin. Arviointiselostuksen kuvassa 22.1 esitettyjen toiminnassa olevien tuulivoimapuistojen ja suunniteltujen Marjakeitaan ja Haukkasalon hankkeiden lisäksi suunnitteluvaiheessa ovat ainakin Kolmihaaran tuulivoimahanke Isojoen kunnan puolella sekä Santakankaan tuulivoimahanke Siikaisissa. Yhteisvaikutusten arviointiin liittyy huomattavia epävarmuustekijöitä useiden vaikutustyyppien osalta, koska hankkeen vaikutusten

arvioinnissa on ollut tässä suunnitteluvaiheessa mahdollista keskittyä tarkemmin vain olemassa olevien tuulivoimaloiden yhteisvaikutuksiin.

Arviointiselostuksesta puuttuu sähkönsiirron kokonaistarkastelu, jossa olisi todettu ja esitetty kartalla myös muut alueella käynnissä olevat sähkönsiirtoon liittyvät hankkeet. Paholammin hankkeen ja muiden suunnitteilla olevien hankkeiden hyväksymismenettelyn eteneminen tulee ottaa huomioon yhteisvaikutusten arvioinnissa jatkosuunnittelussa, jotta yhteisvaikutukset saadaan varmemmin arvioitua ajantasaisin tiedoin.

Vaikutusten merkittävyyden arviointi ja vaihtoehtojen vertailu

Vaikutuskohteiden herkkyyden/arvon, vaikutusten suurusluokan ja näistä seuraavan vaikutusten merkittävyyden järjestelmälliseen tarkasteluun on käytetty Imperia-hankkeessa kehitetyjä menetelmiä. Arviointiasteikko on esitetty luvun 6.4 taulukossa 6.2 (vähäinen, kohtalainen, suuri tai erittäin suuri positiivinen/negatiivinen vaikutus tai ei vaikutusta). Merkittävyyden arvioinnissa on otettu huomioon vaikutuskohteen herkkyys ja hankkeen aiheuttaman muutoksen suuruus. Toteutusvaihtoehtojen merkittävimmät vaikutukset on esitetty vaikutustyypeittäin verrattuna nykytilanteeseen ja hankkeen toteuttamatta jättämiseen kunkin vaikutustyyppin arvioinnin lopussa sekä luvun 24 vaihtoehtojen vertailua ja toteuttamiskelpoisuutta arvioivassa yhteenvetotaulukossa 24.1.

Hankkeen osallistumisen ja vuorovaikutuksen järjestäminen

Tarkennuksena hankkeen osallistumisen ja vuorovaikutuksen järjestämistä koskevaan taulukkoon 2–4 yhteysviranomaisen toteaa, että ympäristövaikutusten arviointiohjelma, ympäristövaikutusten arviointiselostus ja siitä annettu perusteltu päätelmä kuulutetaan ELY-keskuksen kuulutukset -verkkosivuilla sen lisäksi, että ne viedään ympäristöhallinnon ymparisto.fi verkkosivuille.

6 YHTEYSVIRANOMAISEN PERUSTELTU PÄÄTELMÄ

Arviointiselostuksen, kuulemispalautteen ja oman lisätarkastelunsa perusteella yhteysviranomaisen esittää perusteltuna päätelmänään Paholammin tuulivoimapuiston hankkeen merkittävistä vaikutuksista seuraavaa.

Hankkeen vaihtoehdot ja toteuttamiskelpoisuus

Yhteysviranomaisen johtopäätös on, että voimaloiden toteutusvaihtoehdon VE1 vaikutukset ovat merkittävyydeltään joidenkin vaikutustyyppien osalta hieman haitallisempia kuin vastaavat vaikutukset pienempien voimaloiden vaihtoehdossa VE2. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan kaikki hankevaihtoehdot ovat kuitenkin toteuttamiskelpoisia.

Myös ulkoisen sähkönsiirron maakaapelin reittivaihtoehdot ovat ympäristövaikutusten arvioinnin tietojen perusteella toteuttamiskelpoisia. Reittivaihtoehtoien välillä on eroja luontovaikutusten osalta, koska reittivaihtoehdot VE1 ja VE3 risteävät Natura -alueiden kanssa.

Ympäristövaikutuksia ei aiheudu toteutusvaihtoehdossa 0, koska hanketta ei toteuteta.

Merkittävät vaikutukset ja niiden perustelut

Yhteysviranomaisen yhtyy arviointiselostuksen johtopäätökseen, jonka mukaan Paholammin tuulivoimapuiston ja puiston sähkönsiirron merkittävimmät vaikutukset ovat:

- ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen, erityisesti melun ja varjon vilkkumisen vaikutukset
- yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa
- vaikutukset maisemaan ja rakennettuun kulttuuriympäristöön ja
- sähkönsiirron 110 kV:n maakaapelivaihtoehtoien osalta vaikutukset Natura-alueisiin.

Arviointiselostuksessa on myös tunnistettu muut keskeisimmät vaikutukset eli vaikutukset yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön, muinaisjäänneisiin sekä rakennuspaikkojen luontoympäristöön.

Yhteysviranomaisen katsoo, että hankkeen merkittävimmät vaikutukset liittyvät asumisviihtyvyyteen ja hankealueen virkistyskäyttöön, kuten metsästyksen, marjastukseen, sienestyskäyttöön ja ulkoiluun. Vaikutuksia voi syntyä muun muassa maankäytön ja maiseman muutoksista sekä melu- ja välkevaikutuksista. Hankkeella voi olla vaikutusta myös alueen eläimistöön ja muun muassa riistaeläimiin.

Yhteisvaikutuksia muodostuu olemassa olevien Kirkkokallion ja Kooninkallion tuulivoimaloiden sekä suunnitteilla olevien uusien tuulivoimahankkeiden kanssa.

Hankkeeseen liittyy kuitenkin myös myönteisiä työllisyysasteeseen ja aluetalouteen liittyviä vaikutuksia. Paholammin tuulivoimapuisto kasvattaa osaltaan uusiutuvan energian osuutta sähköntuotannosta ja edesauttaa ilmastotavoitteisiin pääsemistä.

Hankkeen keskeisimmät vaikutukset vaikutustyypeittäin

Ihmisten terveys, elinolot ja viihtyvyys

Yhteysviranomaisen toteaa arviointiselostuksen tavoin, että hankkeen merkittävimmät ihmisiin kohdistuvat vaikutukset liittyvät asumisviihtyvyyteen ja hankealueen virkistyskäyttöön (metsästyksen, marjastuksen, sienestyskäyttöön ja ulkoiluun). Asumisviihtyvyyteen kohdistuvia vaikutuksia voi syntyä mm. maankäytön ja maiseman muutoksista, tuulivoimaloiden käyntiäänestä sekä roottorin pyörimisestä johtuvasta auringonvalon vilkkumisesta. Ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia syntyy koko hankkeen elinkaaren aikana. Hankkeeseen liittyy kuitenkin myös myönteisiä työllisyysasteeseen ja aluetalouteen liittyviä vaikutuksia.

Erityisesti ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia käsitellään myös perustellun päätelmän kohdissa maankäyttö, maisema ja luontoympäristö. Vaikutusten arvioinnin tueksi ja asukasosallistumisen lisäämiseksi toteutettiin asukaskysely, jonka mukaan yli puolet (55 %) kannatti hankkeen rakentamatta jättämistä. Eniten kyselyyn vastanneet (51 %) vastustivat voimalavaihtoehtoa VE1. Kuten arviointiselostuksesta annetuissa mielipiteissäkin on todettu, uusi tuulipuisto laajenee asutukseen päin.

Hankealueelle ei sijoitu asuin- tai lomarakennuksia. Kilometrin säteellä hankealueesta on 78 vakituista ja 15 lomarakennusta. Näkymäalueanalyysin mukaan voimaloita näkyy kummassakin hankevaihtoehdossa mm. Honkajoen taajamaan, Karvianjokivarren pienkyliin sekä Pappilankylään. Vaihtoehdon VE1 osalta maisemamuutoksen voimakkuus arvioidaan keskiuureksi ja pienempien tuulivoimaloiden vaihtoehdossa VE2 maisemamuutos on hieman pienempi. Maisemamuutos on merkittävä niissä asuinrakennuksissa, joista on näköyhteys tuulivoimalaan. Myös lentoestevalojen vaikutus kohdistuu näihin asuinrakennuksiin. Välkemallinnuksen mukaan välkearvot ylittävät mallinnuksen mukaan useissa kohteissa ohjearvona käytetyn 8 tuntia vuodessa.

Paholammin tuulivoimapuiston kokonaisvaikutus äänimaisemaan on arvioitu pieneksi negatiiviseksi sekä vaihtoehdolla VE1 että vaihtoehdolla VE1. Tehdyn melumallinnuksen tulosten mukaan Paholammin, Kirkkokallion ja Kooninkallion tuulivoimalat eivät aiheuta valtioneuvoston asetuksen mukaisen yöajan melutason 40 dB eikä Sosiaali- ja terveysministeriön asumisterveysasetuksen (545/2015) toimenpiderajojen ylitystä yhdenkään asuin- ja lomarakennuksen kohdalla. Yhteysviranomaisen viittaa kuitenkin edellä arviointiselostuksen riittävyttä ja laatua käsitelleessä kohdassa esittämiinsä epävarmuustekijöihin ja toteaa, että hankkeen jatkosuunnittelussa tulee varmistaa, että melumallinnustarkastelu ja hankkeiden melun yhteisvaikutusten tarkastelu perustuu ympäristöministeriön ohjeen (2/2014) mukaisesti melupäästön ylärajatarkasteluun. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen kannanotto tulee huomioida jatkosuunnittelussa.

Kuten arviointiselostuksessakin on todettu, jatkosuunnittelussa viimeistään rakennuslupavaiheessa melumallinnus on tehtävä uudelleen, mikäli toteutukseen valittava voimalamalli on erilainen kuin melumallinnuksessa käytetty. Mallinnuksen tarkistamisen perusteella on arvioitava meluhaittojen vähentämistarpeet esimerkiksi valitsemalla hiljaisempi tuulivoimalatyyppi tai muuttamalla tuulivoimaloiden sijoittelua. Myös välkemallinnus tulee jatkosuunnittelussa tehdä uudelleen, jos toteutukseen valittava voimalamalli poikkeaa arviointiselostuksessa tutkitusta. Vaikutusten lieventämismahdollisuuksia tulee arvioida hankkeen jatkosuunnittelussa.

Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa

Yhteysviranomaisen yhtyy Satakuntaliiton näkemykseen, että Paholammin hankealue muodostaa yhdessä jo toiminnassa olevan Kirkkokallion ja Kooninkallion tuulivoimaloiden alueiden kanssa laajan tuulivoimaloiden alueen. Tuulivoimala-alueilla on yhteisvaikutuksia maisemaan, asutukseen, ihmisten elinympäristöön, meluun, välkkeeseen, linnustoon ja sähkönsiirron ratkaisuihin. Yhteisvaikutusten merkitys korostuu, kun tuulivoimaloita suunnitellaan maakuntakaavassa esitettyä laajemmalle alueelle ja hankkeita on samalla vaikutusalueella käynnissä useita.

Sähkönsiirron yhteisvaikutuksia arvioitaessa tulee jatkossa ottaa huomioon alueella käynnissä olevat muut sähkönsiirtoon liittyvät hankkeet, kun sähkönsiirtosuunnitelmat tarkentuvat.

Liikenteen yhteisvaikutuksia saattaa syntyä, mikäli suunnitteluvaiheessa olevien Marjakeitaan ja Haukkasalon tuulivoimahankkeiden rakentaminen tapahtuu Paholammin hankkeen kanssa yhtä aikaa.

Maisema, kulttuuriympäristö ja muinaisjäännökset

Yhteysviranomaisen yhtyy arviointiselostuksen näkemykseen negatiivisesta vaikutuksesta lähi- ja välimaisemaan. Voimaloiden rakentamisvaihtoehdossa VE1 vaikutukset ovat jonkin verran suurempia kuin vaihtoehdossa VE2. Yhteysviranomaisen toteaa, että myös kaukomaisemassa negatiivinen vaikutus voi olla arvioitua merkityksellisempää erityisesti matkailun ja virkistykseen kannalta tärkeissä kohteissa, jos sekä suunniteltujen että olemassa olevien tuulivoimaloiden yhteisvaikutus huomioidaan. Kuten Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus on huomauttanut, vaikutus kaukoalueelle maa- ja metsätalousvaltaiseen maisemaan kasvaa, mikäli näkyvien tuulivoimaloiden määrä maisemassa lisääntyy. Tuulivoimaloiden koko on kasvanut verrattuna vuonna 2007 julkaistun tuulivoimaoppaan suosituksiin, mikä olisi tullut huomioida paremmin myös kaukomaisemaan kohdistuvien vaikutusten tarkastelussa.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan maiseman säilymisen kannalta parempi vaihtoehto VE2, kuten Satakunnan museokin on arvioinut. Vaihtoehdossa VE2 voimaloiden koko on pienempi ja maisemalliset vaikutukset jäävät hieman pienemmiksi kuin vaihtoehdossa VE1.

Hankealueelta ei ole havaittu inventoinneissa muinaismuistolain rauhoittamia muinaisjäännöksiä. YVA-selostuksen mukaan Paholamminkeidas -nimisen rajamerkin välittömään läheisyyteen ei kohdisteta rakennustoimenpiteitä. Satakunnan museo on todennut muinaisjäännöksiä koskevat selvitykset riittäviksi eivätkä arviointiselostuksen mukaan voimalapaikat tai maakaapelireittien toteuttamisvaihtoehdot aiheuta välitöntä vaikutusta muinaisjäännöksiin eikä niiden rakentaminen edellytä arkeologisia tutkimuksia.

Suunnittelualue ei suoraan rajaudu mihinkään merkittävään kulttuuriympäristöön, mutta aluetta kiertää lännessä ja pohjoisessa Karvianjokilaaksossa useista eri kokonaisuuksista koostuvat maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt sekä hieman laajempi Karvianjokilaakson maakunnallisesti arvokas maisema-alue. Myös alueen asutus sijoittuu pääosin Karvianjokilaaksoon. Valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä tai valtakunnallisesti merkittäviä maisema-alueita ei hankkeen välittömällä vaikutusalueella ole.

Tehtyä vaikutusten arviointia tulee jatkosuunnittelussa täydentää Satakunnan luontomatkailun kehittämisvyöhykkeeseen kuuluvien vetovoimakohteiden osalta ja alueelta tulee tuottaa myös havainnekuvia (mm. Huidankeidas, Katselmankallio). Havainnekuvia on hyvä tuottaa myös Lauhanvuoren kansallispuiston alueelta sekä

väliltä Patokoski-Lahdenperä maakunnallisesti merkittävän kulttuuriympäristöllisesti ja maisemallisesti tärkeän kohteen alueelta.

Vaikutukset Natura-alueisiin, luonnonsuojelualueisiin ja suojeluohjelmien kohteisiin

Paholammin tuulivoimahankkeen sähkönsiirron kaapelireittivaihtoehto VE1 risteää Pukanluoman Natura-alueen (SAC, FI0200119) ja kaapelireittivaihtoehto VE2 Karvianjoen koskien Natura-alueen (SAC, FI0200130) kautta. Yhteysviranomaisen viittaa Varsinais-Suomen ELY-keskuksen antamaan lausuntoon Karvianjoen koskien ja Pukanluoman Natura-arvioinneista. Toimenpiteitä, niiden vaikutuksia ja mahdollisia poikkeustilanteita sekä lieventäviä toimia on kuvattu Natura-arvioinnissa kattavasti, eikä hankkeella ole merkittäviä yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa. Hankkeen heikentävät vaikutukset tulee ehkäistä alittamalla Natura-alueet suuntaporaamalla ja toimimalla muutoinkin Natura-arvioinnissa esitetyllä tavalla. Tällöin hankkeen suunnitellut sähkönsiirtovaihtoehdot VE1 ja VE3 eivät kumpikaan toteutuessaan vaikuta merkittävästi heikentävästi Karvianjoen koskien tai Pukanluoman Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin tai lajeihin.

Hankealueella tai sähkönsiirtoreiteillä tai niiden välittömässä läheisyydessä ei ole luonnonsuojelualueita tai suojeluohjelma-alueita.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen luonnonsuojeluyksikön lausunto YVA-menettelyn yhteydessä tehdyistä luonnonsuojelulain 65 §:n mukaisista Natura-arvioinneista on perustellun päätelmän liitteenä.

Yhdyskuntarakenne ja maankäyttö

Hankealue sijoittuu noin kaksi kilometriä Honkajoen taajaman eteläpuolelle. Hankealueen läheisyydessä vakituinen asutus on sijoittunut pääosin Honkajoen taajamaan ja nauhamaisesti pääteiden varsille. Hankealue on metsätalouskäytössä ja alueella on myös viljelykäytössä olevia peltoja. Keskiosassa on Paholamminkeitaan turvetuotantoalue.

Paholammin tuulivoimapuisto sijoittuu suurelta osin Satakunnan tuulivoimatuotantoa käsittelevässä 1. vaihemaakuntakaavassa osoitetulle tuulivoimatuotannon alueelle (tv1), mutta levittäytyy kaavarajausta laajemmalle alueelle. Satakunnan 2. vaihemaakuntakaavassa alueelle on osoitettu myös turvetuotannon aluetta (eo5). Hankealueen pohjoisosat sijoittuvat Honkajoen keskustaaajaman osayleiskaavan eteläosiin, jossa alue on osoitettu maa- ja metsätalousalueeksi (M).

Tuulivoimapuiston toteuttaminen edellyttää tuulivoimayleiskaavan laatimista, ja kaavan laatiminen on käynnissä.

Tuulivoimapuistot ovat valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden (VAT) mukaisia ja tukevat erityisesti uusiutuvan energian hyödyntämistä koskevien tavoitteiden toteutumista.

Hankeen kokonaisvaikutus yhdyskuntarakenteeseen ja maankäyttöön on arvioitu vähäiseksi negatiiviseksi molemmilla hankevaihtoehdoilla. Yhteysviranomaisen pitää arviota oikeasuuntaisena.

Tuulivoimaloiden rakennusalueilla hanke vaikuttaa suoraan maankäyttöön muuttamalla maa- ja metsätalouskäytössä olevaa aluetta energiantuotantoalueeksi. Vaikutukset kohdistuvat maa- ja metsätalouskäyttöön, virkistyskäyttöön ja mahdollisesti myös turvetuotantoon. Hanke ei kuitenkaan kokonaan estä edellä mainittua muuta maankäyttöä alueella.

Toiminnassa hyödynnetään alueen olemassa olevaa tiestöä eivätkä toiminnasta aiheutuvat liikennejärjestelyt edellytä muutoksia yleiseen tieverkkoon.

Alueella on vireillä useita tuulivoimahankkeita ja niiden sähköverkkoon liittäminen saattaa vaikuttaa myös yksittäisten tuulivoimapuistojen sähkönsiirron liityntäratkaisuun. Fingridin Oyj:n mukaan yksi mahdollinen liityntäpiste tuulivoimalle on Honkajoelle suunniteltu uusi 400 kV sähköasema. Tuulivoima-alueen liityntäratkaisua on syytä tarkentaa yhteistyössä kantaverkkoyhtiön kanssa, kun hanke etenee.

Sähkönsiirron rakentamisen vaikutukset arvioidaan vähäisiksi, koska sähkönsiirto toteutetaan maakaapelein. Maakaapelin ala poistuu metsätalouskäytöstä, mutta virkistyskäyttöä se ei rajoita. Maakaapelireitin ympäristövaikutusten arviointi on kuitenkin alustava, ja sitä tulee tarkentaa jatkosuunnittelussa. Jatkosuunnittelussa sähkönsiirtosuunnitelmien tarkentuessa myös kokonaan uusien, vähemmän ympäristövaikutuksia omaavien maakaapelireittien tutkiminen ja valitseminen toteutusvaihtoehdoksi on mahdollista.

Luontoympäristö

Kasvillisuus ja arvokkaat luontokohteet

Yhteysviranomaisen yhtyy arviointiselostuksen arvioon, jonka mukaan hankkeen vaikutus kasvillisuudelle ja arvokkaille luontokohteille on vähäinen negatiivinen. Inventoinneissa tunnistettiin neljä arvokasta suoluontotyyppikohdetta hankealueelta (Paholamminkeidas, Paholammi ja rantasuot, Paholammintien neva ja Pahamäen neva), jotka tulee huomioida rakentamisessa. Hankealueen kasvilajisto on seudulle tavanomaista ja tyypillistä eikä huomionarvoisia tai suojeltavia lajeja ole havaittu.

Yhteysviranomaisen kiinnittää kuitenkin huomiota yksityishenkilön mielipiteessä mainitsemaan alueellisesti uhanalaiseen soikkokaksikkoesiintymään, jota löytyi vuoden 2013 luontoselvityksessä hankealueen koillisosasta Penkkinevan tien itäpuolelta, mutta jota ei vuonna 2021 kartoitushetkellä ollut harvennushakkuiden jälkeen havaittu. Penkkinevantien itäpuolen lehtojen ja korpien luonnontilan ja vesitalouden säilyminen tulee huomioida teiden ja rakennuspaikkojen sijoittelussa.

Linnusto

Hankkeen merkittävimiksi pesimälinnustoon kohdistuviksi haittavaikutuksiksi arvioidaan rakentamisen aiheuttamat elinympäristöjen muutokset ja tuulivoimaloiden rakentamisen ja toiminnan aikaiset häiriövaikutukset. Hankealueella pesiville metsäkanalinnuille rakentamisesta arvioidaan koituvan vähäisiä haittavaikutuksia. Muuttolinnuston osalta vaikutukset alueen kautta muuttavalle linnustolle arvioidaan kokonaisuutena merkitykseltään vähäisiksi, koska alueella on vain vähäistä lintumuuttoa eikä läheisyyteen sijoitu muuttolintujen kannalta tärkeitä levähdysaleuita. Myös

törmäysvaikutusten arvioidaan olevan vähäisiä. Yhteysviranomaisen pitää arviointia oikeasuuntaisena.

Hankealueella ei sijaitse kansainvälisesti tärkeitä lintualueita (IBA), kansallisesti tärkeitä lintualueita (FINIBA), maakunnallisesti tärkeitä lintualueita (MAALI) tai linnustollisesti arvokkaita Natura-alueita.

Yhteysviranomaisen toteaa, että jatkosuunnittelussa viimeistään ennen voimaloiden rakennuslupien myöntämistä kanalintujen soidinpaikkaselvitykset on tarpeen toistaa Luonnonvarakeskuksen esityksen mukaisesti paremman kuvan saamiseksi, koska soidinten esiintyminen riippuu tällä syklisellä lajiryhmällä mm. alueen sen hetkisistä kanalintukannoista ja havaittavuus riippuu mm. sääoloista.

Eläimistö

Yhteysviranomaisen yhtyy arviointiselostuksen näkemykseen, jonka mukaan hankkeesta aiheutuu vähäisiä haitallisia vaikutuksia eläimistölle. EU:n luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeille aiheutuu vähäistä häiriötä rakentamisen aikana.

Yhteysviranomaisen toteaa, että tuorein Luonnonvarakeskuksen susikanta-arvio (Susikanta Suomessa maaliskuussa 2022, LUKE) ei puhu sen puolesta, että Paholammin alue olisi susireviirin ydinaluetta, vaan itse alue sijaitsee neljän eri reviirin rajaseudulla. Alue on Riistakeskuksen lausunnon mukaan yksittäisen suden reviiriä ja lepäilyaluetta.

Metsäpeura on EU:n luontodirektiivin liitteen II lajeihin lukeutuva, valtakunnallisesti silmälläpidettävä laji, joka on myös riistalaji. Hankealuetta lähin metsäpeuran esiintymisalue on Lauhanvuoren kansallispuiston alue n. 10 km hankealueesta luoteeseen. Paholammin alue (sekä suunniteltu Marjakeitaan tuulipuisto ja jo olemassa olevat Kirkkokallion ja Kooninkallion tuulivoimapuistot sekä Honkajoen keskustaajama) sijoittuvat ennen kaikkea levittäytymisreitille kohti Pohjankangasta, mutta vaihtoehtoisia reittejä levittäytymiselle Pohjankankaan suuntaan edelleen jää jäljelle.

Maakaapelireittivaihtoehdot alittavat Pukanluoman ja Karvianjoen suuntaporaamalla, joten vaikutuksia Pukanluoman ja Karvianjoen kalastoon ei aiheudu.

Myös jatkosuunnittelussa on tarpeen huomioida yhteisvaikutukset myös nisäkäsdirektiivilajien (susi, metsäpeura) kantaan. Ensisijaisia vaikutuksia eläimistölle ovat tuulivoimaloiden, huoltoteiden ja sähkönsiirron rakentamisen aikaiset häiriövaikutukset, kuten melu ja lisääntyvä liikenne sekä elinympäristöjen pinta-alan väheneminen ja pirstoutuminen.

Riistalajisto ja metsästys

Riistalajeihin kohdistuvia vaikutuksia on käsitelty perustellun päätelmän kohdassa eläimistö. Voimat rajoittavat jonkin verran metsästystä, mm latvalinnustusta. Arviointiselostuksen mukaan tuulivoimaloiden alueelle ei tule metsästyskieltoaluetta, mutta turvallisuus tulee kuitenkin huomioida luotiaseella ammuttaessa yli kilometrin etäisyydellä voimaloista. Hankealue kuuluu Pohjois-Satakunnan riistanhoitoyhdistyksen alueeseen ja sen metsästysoikeus on vuokrattu Honkajoen Metsästysyhdistys Ry:lle .

Alueella on monipuolisesti hirvenmetsästystä ja pienriistan metsästystä, joten yhteysviranomaisen on nostanut riistalajiston ja metsästyksen vaikutukset merkittävien vaikutustyyppien joukkoon. Metsästäjille aiheutuvia vaikutuksia voivat olla eläinmäärien muutokset, ampuma-aseiden käytön rajoitukset sekä paikallisten asukkaiden kokeman metsästyksen virkistysarvon väheneminen. Yhteistyötä paikallisen metsästysseuran ja riistahoitoyhdistyksen kanssa on tarpeen jatkaa myös hankkeen jatkosuunnittelussa.

Muut vaikutukset

Maa- ja kallioperä

Hankealueelle ei sijoitu erityisiä geologisia arvoja. Alustavan sijoitussuunnitelman mukaan voimalat sijoittuvat moreeni- ja kalliialueille. Hankkeen vaikutukset maa- ja kallioperään liittyvät rakentamisen kaivu- ja louhintatoimenpiteisiin. Yhteysviranomaisen toteaa, että vaikka kyse on rakentamisen aikaisista toimenpiteistä, vaikutukset maa- ja kallioperään ovat pysyviä.

Paholammin hankealue ja sen sähkösiirron vaihtoehdot eivät sijaitse alueella, jolla esiintyy happamia sulfaattimaita Geologian tutkimuskeskuksen paikkatietoaineistojen perusteella.

Pinta- ja pohjavedet

Vaikutukset pintavesiin ilmenevät hankkeen rakentamisaikana voimalapaikkojen ja tiestön rakentamisen kautta syntyvänä kiintoainekuormituksena alueen ojaverkostoon ja alapuolisiin vesistöihin. Yhteysviranomaisen täydentää, että lisäksi louhinnasta voi aiheutua paikallista typpipitoisuuksien kohoamista vedessä. Sähkönsiirtovaihtoehto VE1 risteää Pukanluoman arvokkaan virtaveden ja vaihtoehto VE3 Karvianjoen koskien arvokkaan virtaveden kanssa (Natura-alueita), joten molemmissa vaihtoehdoissa maakaapeli on suunniteltu toteutettavaksi suuntaporauksella uoman ali. Kun porauskaivannot sijoitetaan riittävän kauas uomasta ja huomioidaan uoman erityisarvot vaikutukset jäävät vähäiseksi.

Hankealueella sijaitsee vesilain 2 luvun 11 §:n mukaiseksi suojeltavaksi luontotyyppiä lukeutuva Paholammi. Rakentamisella ei arvioida aiheutuvan vaikutuksia Paholammin vesitasapainoon. Arviointiselostuksen mukaan hankealueella tai sähkönsiirtoreiteillä ei ole havaittu muita vesilain 2 luvun 11 §:n tarkoittamien pienvesiä. Virtausverkon tietojen perusteella vaikutusalueella saattaa kuitenkin olla potentiaalisia luonnontilaisia noroja. Mahdollisten luonnontilaisten tai sen kaltaisten norojen esiintymisen mahdollisuus on huomioitava yksityiskohtaisessa suunnittelussa. Vesilain 2 luvun 11 §:n tarkoittaminen suojeltavien luontotyyppien vaarantaminen on kielletty, ellei siihen ole saatu vesilain mukaista poikkeamislupaa.

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan Karvianjoen vesimuodostumissa asti ei ole arvioitavissa merkittäviä vaikutuksia niiden ekologisessa tilassa, sillä hankkeen vaikutukset painottuvat työkohteiden lähialueelle. Pukanluomaan voi kohdistua jonkin verran vesistövaikutuksia sähkökaapelin asennuksen myötä, vaikka suuntaporaus aloitettaisiin kaukaa uomasta. Uoman lähivaluma-alueen kaivu- ja raivaustyöt sekä

alueella työskentely voivat aiheuttaa samentumista ja aineiden huuhtoutumista uomaan valuntojen myötä. Erityisesti kiintoainekuormitus on haitallista uoman eliöstölle. Haittojen ennaltaehkäisy ja vesistön tilan seuranta ovat olennaisia. Vesienhoidon päivitetty suunnitelmat ja ohjelmat, Kokemäenjoen Saaristomeren-Selkämeren vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuosille 2022–2027 ja Varsinais-Suomen ja Satakunnan vesienhoidon toimenpideohjelma vuosille 2022–2027, tulee ottaa huomioon hankkeen tarkemmassa suunnittelussa ja toteutuksessa.

Tuulivoimapuisto ei sijoitu pohjavesialueelle. Sähkönsiirron maakaapeli reittivaihtoehto VE3 sijoittuu Palokankaan pohjavesialueelle. Mikäli reittivaihdoksi valitaan VE3, rakentamisen vaikutukset pohjavesiolosuhteisiin tulee selvittää jatkosuunnittelussa. Sähkönsiirtoasemat ja muuntajat suositellaan ensisijaisesti sijoittamaan pohjavesialueiden ulkopuolelle.

Ilmasto ja kiertotalous

Tuulivoimapuiston vaikutukset ilmastoon ja ilman laatuun arvioidaan vähäisen myönteiseksi. Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan vaikutus on arvioitu oikein. Kierrätysasteen lisääminen tuulivoimahankkeissa on tutkimusten mukaan todella tehokas keino vähentää ympäristövaikutuksia ja kokonaisenergiankulutusta. Ilmastopäästöjen näkökulmasta olennaista on tarkastella hanketta seuraavista näkökulmista: aikaperspektiivi, politiikkatavoitteet, epävarmuudet erityisesti hiilinieluasioissa ja lieventävät toimenpiteet.

Tuulipuiston laajennuksessa merkittävimmät ilmastopäästöt syntyvät rakennusvaiheessa. Tuulivoima on linjassa kansallisten ja alueellisten strategioiden kanssa. Tuulivoima kasvattaa osaltaan uusiutuvan energian osuutta sähköntuotannosta ja edesauttaa näin sekä kansallisiin että kansainvälisiin ilmastotavoitteisiin pääsemistä. Hanke tukee Satakunnan ilmasto- ja energiastrategioiden tavoitteita.

Kiertotalouden näkökulmasta olennaisinta on, kyetäänkö hankkeessa tai hankkeella vähentämään jätteiden määrää, arvoketjun aikaisia kasvihuonekaasupäästöjä, pitämään tuotteet ja materiaalit kierrossa mahdollisimman pitkään, ja uudistamaan luontosysteemejä säilömällä hiiltä maaperään ja tuotteisiin. Hankkeen kannalta olennaista on jätteiden määrän vähentäminen, ja tuulivoimaloiden tapauksessa lopoien kierrätettävyys ja hyötykäyttö tuulipuiston elinkaaren loppuvaiheessa. Voimaloissa käytetyt metallit ovat nykyisellään hyvin kierrätettävissä. Jatkosuunnittelussa käyttöajan lopussa hankkeesta vastaavan tulisi selvittää etukäteen, kuinka lasikuitu- ja komposiittimateriaalit voitaisiin käytön jälkeen kierrättää.

Liikenne

Arviointiselostuksessa vaikutukset on arvioitu kohtalaisen negatiivisiksi molemmissa hankevaihtoehtoissa Santastentiellä (yt 13219), Kankaanpääntie/Kauppatiellä (yt 13293) ja Pohjanmaantiellä (kt 44). Vaikutuksia aiheutuu erityisesti rakentamisen aikaisista kuljetuksista, joten liikennehaitta on melko lyhytaikainen ja tilapäinen, eikä yhteysviranomaisen ole tästä syystä nostanut liikennevaikutuksia kokonaisarvion perusteella merkittäviin vaikutustyyppeihin.

1.9.2022

Yhteysviranomaisen näkemyksen mukaan arviointi on tehty hyvin, johtopäätös oikea ja liikenteeseen liittyvien lupien tarve on asianmukaisesti huomioitu. Yhteysviranomaisen viittaa Väyläviraston lausunnossa annettuihin ohjeisiin mm. kuljetusreittien selvittämisestä, erikoiskuljetus- ja liittymälupien hakemisesta sekä maanteiden, siltojen ja rumpujen kantokyvyn varmistamisesta ja johtojen sijoittamisesta maanteiden yhteyteen.

Elinkeinotoiminta ja luonnonvarojen hyödyntäminen

Yhteysviranomaisen yhtyy arviointiselostuksen johtopäätökseen, jonka mukaan hankkeesta aiheutuu molemmilla hankevaihtoehdoilla vähäisiä negatiivisia vaikutuksia maa- ja metsätalousteen ja luonnonvarojen hyödyntämiseen voimaloiden paikkojen, tiestön ja maakaapeliteiden kohdalla menetettynä maa-alana.

Positiivisia vaikutuksia aiheutuu molemmissa vaikutuksissa työpaikkojen lisääntymisestä, verotulovaikutuksista sekä alueen saavutettavuuden paranemisesta.

Yhteysviranomaisen toteaa Suomen Metsäkeskuksen tavoin, että sähkönsiirron toteuttaminen maakaapeleilla vähentää metsäkatoa verrattuna ilmajohdoilla tapahtuvaan sähkönsiirtoon. Tiestön parantaminen edistää metsään perustuvien elinkeinojen harjoittamista alueella, mutta metsäkuvioiden pirstaloitumista tulee mahdollisuuksien mukaan ehkäistä ja varmistaa pääsy metsätiloille (myös rakentamisen aikana).

Hankkeen jatkosuunnittelussa tulee huomioida turvetuotantoalueen ympäristöluvan voimassaolon ja toiminnan tilanne.

Ilmailuturvallisuus, tutkien toiminta ja viestintäyhteydet

Arviointiselostuksen mukaan hankkeelle on saatu Puolustusvoimien pääesikunnan myönteinen lausunto maaliskuussa 2022. Puolustusvoimien 2. Logistiikkarykmentin esikunnan lausunnon mukaan uusi hyväksyttävyySLausunto tulee saada, jos tuulivoimaloiden lukumäärä on suurempi, tuulivoimalat ovat korkeampia tai sijoittelu poikkeaa yli 100 metriä aiemman hyväksyttävyySLausunnon mukaisista tiedoista. Hankkeesta vastaavan tulee tiedottaa Pääesikunnan operatiivista osastoa myös pienemmistä muutoksista. Rakentamisessa tulee huomioida läheisyydessä mahdollisesti kulkevat Puolustusvoimien kaapelilinjat.

Ilmatieteenlaitoksen uusi operatiivinen tutka noin 20 kilometrin päässä Kankaanpään Ylisenharjulla tulee huomioida hankkeen jatkosuunnittelussa. Mikäli lopulliset voimaloiden sijainnit muuttuvat ja ovat alle 20 kilometrin päässä tutkasta, vaikutukset tulee arvioida tarkemmin ennen rakentamista. Tällöin arvioinnissa tulee huomioida tuulivoimaloiden aiheuttama katve ja virhekaikua aiheuttava voimaloiden vaikutusalue sekä muiden tuulivoimapuistojen yhteisvaikutus sekä pyytää Ilmatieteen lausunto., Ilmatieteenlaitos pitää ilmeisenä, että yhteisvaikutusten vuoksi tuulivoimapuistot tulevat vaikuttamaan merkittävästi tutkimustausten saatavuuteen ja laatuun.

Viestintäyhteydet ovat riippuvaisia radiojärjestelmistä. On tärkeää varmistaa, että TV- ja matkaviestintäpalvelut sekä tutkat ja radiolinkit toimivat myös jatkossa riittävän häiriöttömästi. Antenni-tv-lähetyksiä käytetään myös viranomaisten vaaratiedotteiden välityskanavana. Hankkeesta vastaava on vastuussa toimenpiteistä, joilla häiriöt

poistetaan. Jatkosuunnittelussa on otettava huomioon mahdolliset vaikutukset TV- ja radiolähetyksiin sekä muihin tietoliikenneyhteyksiin ja esitettävä suunnitelma häiriöiden estämiseksi. Suosituksen mukaan tuulivoimahankkeesta vastaavien tulee olla yhteydessä radiojärjestelmien käyttäjiin lähialueilla. Riittävänä koordinoitietäisyytenä on pidetty noin 30 kilometriä.

Turvallisuus- ja ympäristöriskit

Tuulivoimaloiden rakenteisiin saattaa muodostua talviaikaan jäätä, joka irrotessaan putoaa voimalan ympäristöön. Tuulivoima-alueelle tulee jään putoamisesta varoittavia kylttejä.

Tuulivoimalan konehuoneen toimintaa tarkkaillaan ympäri vuorokauden etäyhteydellä, ja konehuone on osastoitu siten, että mahdolliset öljyvudot saadaan kerättyä talteen.

Paloturvallisuuden osalta yhteysviranomaisen viittaa Satakunnan pelastuslaitoksen YVA-ohjelmavaiheen lausuntoon, jonka mukaan hankkeesta vastaavan tulee varautua omatoimisesti tuulivoimaloiden konehuonepaloihin ja varmistaa pelastuslaitoksen toimintamahdollisuudet rakentamalla tiestö pelastustoiminta huomioiden.

Jatkosuunnittelussa voimalatyyppin tarkentuessa tulee selvittää mahdollisuudet varustaa konehuone automaattisella sammutuslaitteistolla.

Seurantaohjelma

Arviointiselostuksessa on alustava esimerkinomainen ehdotus mahdollisista merkittäviin ympäristövaikutuksiin liittyvistä seurantajärjestelyistä. Ehdotus sisältää pesimälinnuston seurannan, meluseurannan sekä ihmisiin kohdistuvien vaikutusten seurannan esimerkiksi palautteiden, asukaskyselyjen ja metsästysseuralle tehtävien haastatteluiden perusteella.

Yhteysviranomaisen toteaa seurannat tarpeellisiksi ja korostaa myös yhteisvaikutusten seurannan tärkeyttä. Kaavaselostukseen tulee sisällyttää yksityiskohtaisempi ympäristövaikutusten seurantasuunnitelma.

7 HANKKEEN JATKOKÄSITTELYSSÄ HUOMIOITAVAA

Hanketta koskevaan lupahakemukseen on liitettävä arviointiselostus ja tämä yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä. Lupaviranomaisen on varmistettava, että perusteltu päätelmä on ajantasainen lupa-asiaa ratkaistaessa. Hankkeesta vastaava voi tarvittaessa pyytää ennen lupa-asian vireille tuloa yhteysviranomaisesta esittämään näkemyksensä perustellun päätelmän ajantasaisuudesta. Ajantasaistamisen tarvetta voidaan joutua tarkastelemaan esimerkiksi, jos hanke on muuttunut tai arvioinnista on kulunut pitkä aika.

Lupaviranomainen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen eikä tehdä muuta siihen rinnastettavaa päätöstä ennen kuin se on saanut käyttöönsä arviointiselostuksen ja perustellun päätelmän. Lupapäätökseen on sisällytettävä perusteltu päätelmä, ja siinä on asianmukaisesti otettava huomioon arviointiselostusta koskevien kuulemisten

tulokset. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus ja perusteltu päätelmä on otettu huomioon. Lupalaissa on lisäksi tarkemmat säännökset arvioinnin huomioon ottamisesta.

8 PERUSTELLUN PÄÄTELMÄN TOIMITTAMINEN JA SIITÄ TIEDOTTAMINEN

Yhteysviranomaisen toimittaa perustellun päätelmänsä sekä kopiot arviointiselostuksesta saamistaan lausunnoista ja mielipiteistä hankkeesta vastaavalle.

Perusteltu päätelmä toimitetaan tiedoksi hanketta käsitteleville viranomaisille, vaikutusalueen kunnille, maakuntien liitoille ja muille asianosaisille viranomaisille.

Perusteltu päätelmä sekä saadut lausunnot ja mielipiteet ovat nähtävillä ympäristöhallinnon verkkosivuilla osoitteessa:

www.ymparisto.fi/PaholammintuulivoimapuistoYVA sekä viranomaisen verkkosivuilla 30 päivän ajan osoitteessa www.ely-keskus.fi/kuulutukset/varsinais-suomi.

9 SUORITEMAKSU, SEN MÄÄRÄYTYMINEN JA MAKSUA KOSKEVA OIKAISUMAHDOLLISUUS

Suoritemaksu on 11 000 euroa.

Yhteysviranomaisen perustellusta päätelmästä perittävä maksu on määritelty tavanomaisen hankkeen mukaisesti (14-23 henkilötyöpäivää). Maksu määräytyy ELY-keskusten maksuista annetun asetuksen perusteella.

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että perustellusta päätelmästä perittävän maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen oikaisua Varsinais-Suomen ELY-keskuksesta kuuden kuukauden kuluessa tämän perustellun päätelmän antamispäivästä.

10 SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017) 19 ja 23 §

Valtioneuvoston asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017) 4 §

Valtion maksuperustelaki (150/1992) 8 §

Valtioneuvoston asetus (1259/2021) elinkeino-, liikenne- ja ympäristö- keskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallinto- keskuksen maksullista suoritteista vuonna 2022.

1.9.2022

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Sanna-Liisa Suojasto ja ratkaissut yksikön päällikkö Anu Lillunen.

Jakelu Neoen Renewables Oy
FCG Finnish Consulting Group Oy
Kankaanpään kaupunki
Isojoen kunta
Lausunnon antajat
Mielipiteiden esittäjät

Liitteet

Liite 1. Maksua koskeva oikaisuvaatimusosoitus
Liite 2. Selostusvaiheen lausunnot ja mielipiteet
Liite 3. Varsinais-Suomen ELY-keskuksen lausunto Karvianjoen koskien ja Pukanluoman Natura-arvioinneista

Tämä asiakirja VARELY/2957/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument VARELY/2957/2021 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Suojasto Sanna-Liisa 01.09.2022 08:32

Ratkaisija Lillunen Anu 01.09.2022 08:42

Liite 1. MAKSUA KOSKEVA OIKAISUVAATIMUSOSOITUS

Maksua koskeva muutoksenhaku

Maksuvelvollisella, joka katsoo, että maksun määräytymisessä on tapahtunut virhe, on oikeus vaatia siihen oikaisua Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (ELY-keskus). Oikaisuvaatimus on toimitettava ELY-keskukselle kuuden (6) kuuden kuukauden kuluttua maksun määräämisestä. Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava oikaisua vaativan nimi, asuinpaikka ja postiosoite, vaatimus maksun muuttamiseksi sekä oikaisuvaatimuksen perustelut.

Oikaisuvaatimus on oikaisuvaatimuksen tekijän ja oikaisuvaatimuksen muun laatijan omakätisesti allekirjoitettava. Jos ainoastaan laatija on allekirjoittanut oikaisuvaatimuksen, siinä on mainittava myös laatijan nimi, asuinpaikka ja postiosoite. Oikaisuvaatimus voidaan toimittaa ELY-keskukseen myös sähköisessä muodossa. Kun sähköisessä asiakirjassa on riittävät tiedot lähettäjistä, sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella eikä myöskään ns. sähköistä allekirjoitusta tarvita.

Oikaisuvaatimukseen on liitettävä maksun määräämisen perusteena oleva asiakirja alkuperäisenä tai jäljennöksenä.

Omalla vastuullaan oikaisuvaatimuksen voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Kirjallinen oikaisuvaatimus on jätettävä postiin tai sähköinen oikaisuvaatimus lähetettävä siten, että se ehtii perille oikaisuvaatimusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen yhteystiedot:

Sähköposti: kirjaamo.varsinais-suomi@ely-keskus.fi
Postiosoite: PL 236, 20101 TURKU
Käyntiosoitteet:
Itsenäisyydenaukio 2, 20800 TURKU
Valtakatu 12, 28100 PORI
Aukioloaika: 8.00–16.15

Maksupäätökseen sovelletut oikeusohjeet:

Valtion maksuperustelaki (150/1992)
Valtioneuvoston asetus (1259/2021) elinkeino-, liikenne- ja ympäristö- keskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallinto- keskuksen maksullista suoritteista vuonna 2022
Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003)
Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017)

LIITE 2

LAUSUNNOT JA MIELIPITEET

Ympäristövaikutusten arviointiselostukseen toimitettiin yhteensä 13 lausuntoa ja kaksi yksityishenkilöiden mielipidettä. Lausunnoissa mukana olleita liitteitä ja karttoja ei esitetä tässä, mutta ne on toimitettu hankkeesta vastaavalle. Yksityishenkilöiden mielipiteissä ei esitetä nimiä eikä kiinteistörekisteritietoja henkilötietojen suojaan liittyvän lainsäädännön perusteella. Mahdolliset arviointiselostusta referoivat johdantotekstit tms. on poistettu. Lausuntojen ja mielipiteiden alkuperäistä sisältöä on paikoin tiivistetty. Lausunnot ovat seuraavassa aakkosjärjestyksessä, yksityishenkilöiden palautteita ei ole ryhmitelty asioiden tärkeyden perusteella.

Digita

Digitan antenni-tv vastaanottoneuvonnassa Digita Infossa on ajantasainen ja kattava tieto antenni-tv:n vastaanotto-olosuhteista. Vaikutusalueella ei ole todettu katvealuetta.

Digita toteaa, että tuulipuistot voivat aiheuttaa merkittävää haittaa antenni- tv:n vastaanottoon ennen kaikkea radio- ja tv-lähetysasemaan nähden puiston takana olevissa asuin- ja lomarakennuksissa. Vastaanotto-ongelmat voivat syntyä jo yhdenkin tuulivoimalan tapauksessa. Pahimmillaan tuulivoimala voi estää tv-signaalin etenemisen kokonaan.

Antenni-tv –lähetyskäyttöä käytetään myös viranomaisten vaaratiedotteiden välityskanavana. Tuulivoiman aiheuttaessa häiriön antenni-tv-vastaanottoihin vaikuttaa se tällöin myös vaaratiedotteiden saatavuuteen ja sitä kautta yleiseen turvallisuuteen. Tämän vuoksi vaikutukset antenni-tv vastaanottoihin tulisi ottaa huomioon myös turvallisuuteen liittyvien vaikutusten arvioinnissa.

Antennitelevisiion vastaanotto-ongelmien syntymisen estämiseksi onkin erittäin tärkeää tutkia suunnitellun tuulivoimalan vaikutus antenni-tv-lähetysten näkyvyyteen jo hyvissä ajoin ennen rakennuslupien hakemista ja myöntämistä, ja mieluiten jo ennen tuulivoimalan sijaintipäätösten tekemistä.

Esitämme, että kaavoituksen edetessä, viimeistään rakennuslupien myöntämisvaiheessa:

- hankevastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma tuulivoimalan valtakunnallisen radio- ja tv-verkon lähetyskäyttöä aiheuttamien häiriöiden estämiseksi tai poistamiseksi, tai mikäli suunnitelman laatiminen hakemusvaiheessa ei ole mahdollista, hankevastaavan tulee sitoutua laatimaan ja toimittamaan konkreettinen suunnitelma häiriöiden poistamiseksi viranomaisen asettamaan määräpäivään mennessä; ja
- tarvittaessa täsmennetään, että tuulivoimahankkeen hankevastaava häiriön aiheuttajana on velvollinen huolehtimaan häiriöiden poistamisesta sekä siitä aiheutuvista kustannuksista.

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on mietinnössään (LiVM 10/2014 vp - HE 221/2013 vp) todennut, että tuulivoimahäiriössä häiriönaiheuttaja huolehtii tilanteen korjaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä ja myös vastaa kustannuksista. Valiokunta on jo aiemmin katsonut, että tämän kaltaisen aiheuttaja vastaa -periaatteen tulisi olla yleisemminkin taajuuksien häiriöiden yhteydessä noudatettava lähtökohta.

Digita toteaa, että antenni-tv:n verkko-operaattori Digitan velvollisuuksiin ei kuulu tuulivoimaloiden tv-lähetyskäyttöä aiheuttamien häiriöiden korjaaminen, vaan vastuu kuuluu häiriöiden aiheuttajalle. Näin ollen tuulivoimahankkeesta vastaavan on esitettävä konkreettinen suunnitelma häiriöiden estämiseksi ja poistamiseksi sekä otettava vastuu häiriöiden poistamisesta sekä niistä aiheutuvista kustannuksista.

LIITE 2

Digita toteaa, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt ja niiden vaikutukset ja vaikutusalueet voidaan riittävällä suunnittelulla nykyisin ennustaa. Tämän lausunnon kohteena oleva tuulivoimahanke voi muodostaa häiriöitä yhteisvaikutuksena toisien tuulivoimahankkeiden kanssa. Häiriön poistokeinoja toteutettaessa on otettava huomioon myös alueen muut mahdolliset tuulivoiman rakentamishankkeet.

Lisäksi Digita toteaa, että tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden hoitamisessa ei valitettavasti ole alalle syntynyt yleisiä käytäntöjä. Tuulivoimaloiden aiheuttamat häiriöt voivat pahimmillaan estää kokonaan antenni-tv-signaalin vastaanoton. Erityisesti tilanteessa, jossa olemassa olevan tv- ja radiolähetysaseman lähistölle sijoitetaan useita tuulivoimaloita, voidaan pahimmassa tapauksessa ajautua tilanteeseen, jossa tv-signaalin eteneminen estyy kokonaan.

Sen vuoksi onkin erityisen tärkeää, että tuulivoimaloiden tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt pyritään välttämään hyvissä ajoin etukäteen jo voimaloiden suunnitteluvaiheessa tuulivoimaloiden ja verkko-operaattoreiden välisellä yhteistyöllä. Ellei näin tehdä, riskinä on, että tuulivoimaloiden roottoreiden kotitalouksien tv-vastaanotolle aiheuttamat häiriöt jäävät korjaamatta ja kotitalouksien kärsittäviksi. Tästä on jo olemassa valitettavia esimerkkejä (esim. Pori Peitto). Tuulivoimayhtiöt tulee siten jo kaavoitus- ja rakennuslupavaiheessa velvoittaa huolehtimaan siitä, että tuulivoimalat sijoitetaan alueelle siten, että häiriöitä kotitalouksien antenni-tv:n vastaanotolle ei aiheudu. Viranomaisten tulisi päätöksessään tuoda selvästi esiin myös se, että mikäli huolellisesta ennakkosuunnittelusta huolimatta tuulivoimalat kuitenkin aiheuttavat häiriöitä tv-vastaanotolle, tulee niiden myös huolehtia häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

Digita suhtautuu myönteisesti tuulivoiman käyttöön energianlähteenä. Jo toteutetut tuulivoimalat ovat kuitenkin osoittaneet, että tv- lähetysasemien jälkeen rakennetut tuulivoimapuistot voivat aiheuttaa olennaisia häiriöitä tv- vastaanottoon. Mahdollisten tuulivoimaloiden aiheuttamien häiriöiden korjaaminen ei kuulu Digitan velvollisuuksiin ja televisiovastaanoton varmistamiseksi alueella on erittäin tärkeää, että tuulivoimatoimija huolehtii aiheuttamiensa häiriöiden poistamisesta ja niistä aiheutuvista kustannuksista.

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus

Paholammin tuulivoimahanke sijoittuu Varsinais-Suomen ELY-keskuksen toimialueelle. Hankealue sijoittuu Honkajoen taajaman eteläpuolelle, noin kahden kilometrin etäisyydelle taajamasta. Kankaanpään keskusta sijaitsee noin 15 km hankealueesta etelään, ja Isojoen keskustaajama sijaitsee noin 20 km hankealueesta luoteeseen. Paholammin tuulivoimapuisto kattaa noin 715 hehtaarin (ha) laajuisen alan.

Hankkeen YVA-menettelyssä tarkastellaan 6 tuulivoimalan hankkeen ja hankkeen toteuttamatta jättämisen ympäristövaikutuksia. Suunniteltujen voimaloiden kokonaiskorkeus on vaihtoehdossa VE1 300 m ja vaihtoehdossa VE2 250 m. Voimaloiden yksikköteho on 4-10 MW. Hankealueella tuotettu sähkö siirretään valtakunnan verkkoon 110 kV maakaapelilla Fingridin 110 kV voimajohdon (Kankaanpää-Kristinestad) kautta. Liittyminen tapahtuu joko hankealueen itä- tai pohjoispuolella.

Melu- ja välkevaikutukset

Arviointiselostuksen mukaan Paholammin tuulivoimapuistoon suunnitellut tuulivoimalat ovat lieriötornimallisia tuulivoimaloita, joiden yksikköteho on voimalateknologian kehityksestä riippuen noin 4–10 MW. Roottoriympyrän halkaisija tulee olemaan noin 160–200 metriä ja tornin napakorkeus alikoituvasta voimalatyypistä ja sen roottorihalkaisijasta riippuen noin 200–219 metriä siten, että kokonaiskorkeudeksi muodostuu enimmillään 300 metriä. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen näkemyksen mukaan melumallinnus olisi tullut tehdä varovaisuusperiaatteen

LIITE 2

mukaisesti tuulivoimalatyypillä, jonka roottorin halkaisija on 200 metriä, sillä roottorin lavan pituus vaikuttaa syntyvään melupäästöön. Mikäli tällaista lähtötietoa ei ole mallinnukseen käytettävissä, tulisi selostuksessa perustella, miten roottorin lavan muutos voi melupäästöön vaikuttaa. Mikäli melumallinnuksen lähtötiedoissa ei ole käytettävissä dimensioiltaan vastaavaa tuulivoimalaa kuin suunniteltavat tuulivoimalat, tulee melun lähtöarvoon lisätä +2 dB. Tämä koskee myös yhteisvaikutuksia arvioitaessa lähialueen tuulivoimahankkeita.

Välkearvot ylittävät mallinnuksen mukaan useissa kohteissa ohjearvona käytetyn 8 tuntia vuodessa. Arvioinnissa tulee huomioida välke silloin, kun puustoa ei huomioida. Lähtökohtaisesti tuulivoima-alueet tulisi suunnitella niin, etteivät välkearvot ylity. Ensisijainen keino haitan poistamiseksi on tuulivoimaloiden määrän vähentäminen tai niiden koon tai sijoittelun muuttaminen. Myös varjostusmallinnuksessa tulee lähtötiedoissa käyttää sellaisia tuulivoimaloiden mittoja, kuin hankkeessa maksimissaan suunnitellaan. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus katsoo, etteivät välkemallinnukset, joissa on käytetty roottorin halkaisijaa 162 metriä, kuvaa riittävästi vaihtoehtojen vaikutuksia, kun arviointiasettelussa roottorin maksimihalkaisijaksi on esitetty 200 metriä.

Maankäyttö

Arviointiselostuksessa on tarkasteltu Satakunnan maakuntakaavaa ja sen merkintöjä noin 20 km etäisyysvyöhykkeellä. Etelä-Pohjanmaan maakuntakaava-alue ulottuu lähimmillään noin 10 km etäisyydelle hankkeesta, joten ELY-keskus katsoo, että maankäyttöön kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa tulisi kuvata myös hankkeen vaikutuksia Etelä-Pohjanmaan maakuntakaavaan siltä osin kuin kaava-alue sijoittuu 20 km etäisyydelle. Myös muut mahdolliset kaavat Etelä-Pohjanmaan maakunnan alueella olisi tullut huomioida.

Maisema

Kaukoalueelle aiheutuvista maisemavaikutuksista on arvioinnissa todettu, että alueille näkyy jo olemassa olevia voimaloita, joten muutoksen voimakkuus ja maisemaan kohdistuva vaikutus jäävät vähäiseksi tai hyvin vähäiseksi kummassakin vaihtoehdossa. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus näkee, että vaikutus maa- ja metsätalousvaltaiseen maisemaan päinvastoin kasvaa, mikäli näkyvien tuulivoimaloiden määrä maisemassa lisääntyy.

Mikäli maisemavaikutusten arvioinnin pohjana käytetään Ympäristöministeriön opasta vuodelta 2006, tulee huomioida, että voimaloiden koko on kasvanut oppaan julkaisuajankohdasta huomattavasti. Oppaassa olevia etäisyyksiä voimaloiden näkyvyydestä ja niiden merkittävydestä ei voida suoraan soveltaa nyt arvioinnin kohteena oleviin voimaloihin. Tämä olisi tullut huomioida arvioinnissa ja sen epävarmuustekijöissä.

Fingrid Oyj

Fingrid Oyj on valtakunnallinen kantaverkkoyhtiö, joka vastaa Suomen sähköjärjestelmän toimivuudesta sähkömarkkinalain perusteella sille myönnetyn sähköverkkoluvan ehtojen mukaisesti. Yhtiön on hoidettava sähkömarkkinalain edellyttämät velvoitteet pitkäjänteisesti siten, että kantaverkko on käyttövarma ja siirtokyvyltään riittävä.

Kantaverkkoyhtiöllä on sähkömarkkinalaissa määritelty verkon kehittämis- ja liittämisvelvollisuus. Verkonhaltijan tulee pyynnöstä ja kohtuullista korvausta vastaan liittää verkkoonsa tekniset vaatimukset täyttävät sähkönkäyttöpaikat ja sähköntuotantolaitokset toiminta-alueellaan.

Kantaverkkoliityntöjen tulee täyttää tekniset vaatimukset, jotka on esitetty Fingridin yleisissä liittymisehdoissa (YLE). Liittymisehtoja noudattamalla varmistetaan järjestelmien tekninen yhteensopivuus. Niissä myös määritellään sopimuspuolten liityntää koskevat oikeudet ja

LIITE 2

velvollisuudet. Yleisten liittymisehtojen lisäksi voimalaitosten tulee täyttää Fingridin järjestelmätekniiset vaatimukset (VJV). Asiakas huolehtii omaan sähköverkkoon suoraan tai välillisesti liittyvien osapuolien kanssa siitä, että myös niiden sähköverkot ja niihin liittyvät laitteistot täyttävät kantaverkkoa koskevat liittymisehdot ja järjestelmätekniiset vaatimukset. Kustakin liittynnästä sovitaan erillisellä liittymissopimuksella tapauskohtaisesti.

Alueella on ollut vireillä lukuisia tuulivoimahankkeita. Niiden sähköverkkoon liittäminen saattaa vaikuttaa myös yksittäisten tuulivoimapuistojen liityntäratkaisuun.

Kankaanpää-Kristinestad 110 kV voimajohdon kapasiteetti ei riitä nykyisin seudun tuulivoimaliityntöihin. Fingridin suunnitelman mukaan tulevaisuudessa kapasiteettia voi vapautua liityntöihin (arviolta vuonna 2028). Yksi mahdollinen liityntäpiste tuulivoimalle on Honkajoelle suunniteltu uusi 400 kV sähköasema. Tuulivoima-alueen liityntäratkaisua on syytä tarkentaa yhteistyössä Fingrid Oyj:n kanssa hankkeen edetessä.

Muiden kuin Fingrid Oyj:n omistamien voimajohtojen osalta teidän tulee pyytää erillinen lausunto voimajohtojen omistajilta.

Ilmatieteenlaitos

Ilmatieteen laitos käyttää tuulivoimahankkeita arvioidessaan Euroopan ilmatieteellisten laitosten yhteisjärjestön (EUMETNET) ja maailman ilmatieteen järjestön (WMO) suositusta, jonka mukaan tuulivoimaloita ei tulisi rakentaa alle 5 km:n etäisyydelle säätutkista ja kaikki alle 20 km:n etäisyydellä olevat hankkeet tulisi arvioida tarkemmin ennen rakentamista. Arvioinnissa otetaan huomioon tuulivoimaloiden aiheuttama katve ja virhekaikua aiheuttava voimaloiden vaikutusalue sekä muiden alueella olevien tuulivoimapuistojen yhteisvaikutus.

YVA - selostuksessa todetaan, että Paholammin alueen etäisyys lähimpään Ilmatieteen laitoksen operatiiviseen tutkaan (Ikaalinen Hakumäki) on 45 kilometriä, mutta tilanne on muuttunut vuodesta 2021, jolloin hankkeen osayleiskaava oli kommentoitavana. Ikaalisen tutka on poistettu käytöstä huhtikuussa 2022 ja uusi operatiivinen tutka sijaitsee Kankaanpää Ylisenharjulla (61.81085, 22.50204, WGS-84) kesäkuusta 2022 lähtien. Tämä tulisi korjata selostukseen.

Arviolta näyttää, että tutkaa lähimmät voimalat ovat juuri yli 20 km etäisyydellä Kankaanpään tutkasta. Seuraten yllä mainittua kansainvälistä suositusta, Ilmatieteen laitoksella ei ole lausuttavaa YVA-selostuksesta, mikäli lopulliset voimaloiden sijainnit ovat samat kuin selostuksessa. Huomioitavaa kuitenkin on, että ottaen huomioon jo rakennetut Kirkkokallion ja Koonikallion tuulivoimapuistot, sekä suunnitellun Marjakeitaan hankkeen, on ilmeistä, että yhteisvaikutusten vuoksi tuulivoimapuistot tulevat vaikuttamaan merkittävästi tutkamittausten saatavuuteen ja laatuun.

Kankaanpään kaupunki, kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus toteaa lausuntonaan, että Paholammin tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointiselostus on kattava kuvaus hankkeen ympäristövaikutuksista. Kaupunginhallituksella ei ole huomautettavaa ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta.

Luonnonvarakeskus

Johdanto

NEOEN Renewables Finland Oy suunnittelee Paholammin tuulipuistoa Kankaanpään alueelle. Alueelle suunnitellaan 6 kokonaiskorkeudeltaan enintään 300 m korkean tuulivoimalan

LIITE 2

rakentamista. Alueen pinta-ala on n. 715 ha ja se on pääosin metsätalous- ja viljelykäytössä. Alueelle sijoittuu myös tiestöä ja Paholamminkeitaan turvetuotantoalue.

Lausunto

Pyydettyinä lausuntonaan Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

Lausunnossaan Luke keskittyy Metsästyslain (28.6.1993/615) 5 § (13.7.2018/555) lueteltuihin riistalajeihin.

YVA-selostuksessa tuodaan suppeasti esille hankealueen sijoittuminen susireviireille. Selostuksessa todetaan myös, että hankealue ei ole susireviirien ydinaluetta. Paholammin hankealue sijoittuu Isojoen susireviirin (status: pari 54% TN). kaakkoiskulmaan ja hankkeen voimajohtovaihtoehto VE1 sijoittuu Kankaanpään susireviirille (status: pari 53% TN). Luonnonvarakeskuksella (reviirialueiden käyttö, <https://luonnonvaratieto.luke.fi>) on gps-aineistoa susien reviirin käytöstä vuodelta 2020. Paholammin hankealue sijoittuu reviirin ydinosiin, jossa ko. susiysilö on viettänyt valtaosan (60%) ajastaan (punainen alue, Liite 1.). On tärkeää tiedostaa, että suden pesimä- ja lepäilyalueet sijaitsevat yleensä näissä reviirien ydinosissa. Muutokset reviirien ydinalueilla saattavat vaikuttaa suden pesimä- ja lepäilyalueisiin ja siten lisääntymismenestykseen.

Suden osalta tulisi lisäksi huomioida, että vaikka se onkin sopeutumiskykyinen laji, se on riippuvainen saaliseläimistään (erityisesti hirvi ja metsäpeura). Siten tuulivoiman vaikutukset suteen eivät ole yksin kiinni suorista vaikutuksista lajiin itseensä, vaan myös vaikutuksista sen saaliseläinten käyttäytymiseen ja lisääntymismenestykseen.

Luke suosittelee direktiivilajien asuttamilla alueilla kohdennettua maastolaskentaa, jotta vaikutusten arvioinnissa olisi näiden lajien osalta käytössä mahdollisimman realistinen ja ajantasainen aineisto. Direktiivilajien asuttamilla alueilla on myös otettava huomioon muun tuulivoimarakentamisen ja maankäytön yhteisvaikutus paikallis- tai osapopulaatiotasolla kyseisten lajien elinmahdollisuuksien muutoksiin.

Soidinkartoituksen perusteella (Ahlman 2013) alueella on ollut metson soidin (400 m päässä voimalapaikasta) ja kukkojen lisäksi on havaittu kaksi koppeloa soidinpaikkojen läheisyydessä kesällä. Suunnittelualueella on myös mahdollinen pesintä, mutta poikueita ei havaittu. Vuonna 2021 soidinpaikkaa ei havaittu.

Alueella sijaitsevalla turvetuotantoalueella on teeren soidinalue. Kanalintujen esiintymisen selvittämiseksi suunnittelualueella olisi hyvä tehdä soidinpaikkaselvitykset useampana peräkkäisenä vuotena. Tällöin soidinpaikkaselvitys antaisi paremman kuvan alueen merkityksestä kanalinnuille, kuin yksittäisenä keväänä tehty selvitys, sillä soidinten esiintyminen riippuu tällä syklisellä lajiryhmällä mm. alueen sen hetkisistä kanalintukannoista. Myös soidinten havaittavuus vaihtelee vuodesta toiseen esimerkiksi kevään edistymisestä ja sääoloista riippuen.

Kanalintujen osalta on hyvä huomioida, että pienetkin soitimet voivat olla merkittäviä paikalliselle poikastuotannolle lisäksi koppeloiden pesimädispersaali soidinten ympärillä määrittää paikallisesti alueen metsokannan, ei pelkästään soivien koiraiden määrä yhdellä soidinalueella. Tuulivoimaloiden on osoitettu vaikuttavan kanalintujen habitaatin valintaan, äänen käyttöön soidessa ja suoraan kuolleisuuteen torniin törmäyksillä. Tuulivoimalaa ympäröivää aluetta saatetaan välttää tai käyttää vähemmän lisääntymisaikana (soidinajan lisäksi myös poikasten kasvatukseen liittyvä habitaatinvalinta) lajista riippuen n. 500–600 m säteellä ja metson tapauksessa jopa yli 1000 m säteellä. Täten tuulivoimaloiden vaikutus metsäkanalintuihin ei välttämättä ulotu vain rakentamisen ajalle ja alueelle.

LIITE 2

Luke suosittaa mahdollisten vaikutusten lieventämiseksi tornien alaosien maalaamista tummiksi. Lisäksi on syytä ajoittaa rakentamistoimet lisääntymisajan ulkopuolelle.

Hankealue sijoittuu pääosin valtakunnallisten muuttoreittien ulkopuolelle ja alueen läheisyyteen ei sijoitu tärkeitä levähdysalueita. Suoraan alueen päältä ja läheisyydestä, etenkin kevätkuutolla, muutti riistalajeista mm. metsähanhia reilu 3000, joista osa lensi lapakorkeudella.

On myös tärkeää tiedostaa, että vaikutusten arvioinnissa käytetyt viitteet alan konsulttien tekemiin selvityksiin ja niitä koskeviin raportteihin, joissa ei ole vertaisarviointia, eivät täytä tieteellisen tutkimuksen kriteereitä eivätkä ne näin ollen ole tieteellisesti punnittua tutkimustietoa.

Hankealueen välittömässä läheisyydessä (5 km säteellä) on 4 toteutuneita ja suunniteltuja tuulivoimahankkeita. On tärkeää, että etenkin direktiivilajien osalta otetaan huomioon tämä muun maankäytön yhteisvaikutus alueella elävien lajien elinolosuhteisiin ja elinympäristöjen mahdolliseen menetykseen.

Lausunnon tiivistelmä

Hankealue sijoittuu Isojoen susireviirille ja hankkeen voimajohtovaihtoehto VE1 sijoittuu Kankaanpään susireviirille. Hankealue sijoittuu revierin ydinosaan, jossa ko. susiyskilö on viettänyt valtaosan (60%) ajastaan (punainen alue, Liite 1.). Suden pesimä- ja lepäilyalueet sijaitsevat yleensä näissä revierien ydinosissa. Muutokset revierien ydinalueilla saattavat vaikuttaa suden pesimä- ja lepäilyalueisiin ja siten lisääntymismenestykseen. Luke suosittelee direktiivilajien asuttamalla alueilla kohdennettua maastolaskentaa, jotta vaikutusten arvioinnissa olisi näiden lajien osalta käytössä mahdollisimman realistinen ja ajantasainen aineisto.

Kanalintujen soidinpaikkaselvitykset olisi hyvä toteuttaa useampana peräkkäisenä vuotena. Tällöin selvitys antaisi paremman kuvan alueen merkityksestä kanalinnuille, sillä soidinten esiintyminen riippuu tällä syklisellä lajiryhmällä mm. alueen sen hetkisistä kanalintukannoista. On hyvä huomioida, että pienetkin soimitet voivat olla merkittäviä paikalliselle poikastuotannolle. Luke suosittaa mahdollisten vaikutusten lieventämiseksi tornien alaosien maalaamista tummiksi. Lisäksi on syytä ajoittaa rakentamistoimet lisääntymisajan ulkopuolelle. Hankealueen välittömässä läheisyydessä on muita tuulivoimahankkeita. On tärkeää, että etenkin direktiivilajien osalta otetaan huomioon tämä muun maankäytön yhteisvaikutus alueella elävien lajien elinolosuhteisiin ja elinympäristöjen mahdolliseen menetykseen.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Liikenteen turvallisuusvirasto Traficin tehtävät ovat 1.1.2019 alkaen siirtyneet Liikenne- ja viestintävirasto Traficomille.

Pyydämme, että aineistossa olevat viittaukset Liikenteen turvallisuusvirasto Trafista muutetaan viittauksiksi Liikenne- ja viestintävirasto Traficomiksi.

Paholammin tuulivoimapuiston YVA-selostuksen taulukko 4-1 on peräisin vanhentuneesta ohjeversiosta. Traficom on päivittänyt ohjetta 7.9.2020. Muutoksena taulukkoon on maston välikorkeuksiin sijoitettavien pienitehoisten lentoestevalojen tyyppin vaihtuminen A:sta B:ksi.

Museovirasto

Satakunnan Museo toimii maakunnan alueellisena vastuumuseona ja hoitaa kulttuuriympäristön viranomais tehtäviä, myös Paholammin tuulivoimapuiston ympäristövaikutusten arviointimenettelyn lausunnon kulttuuriympäristön osalta.

LIITE 2

Puolustusvoimat, 2.Logistiikkarykmentin esikunta

Ympäristövaikutusten arvioinnissa on käsitelty hankkeen vaikutuksia Puolustusvoimien toimintaan ja YVA-selostuksen mukaan hankkeella on Pääesikunnan myönteinen hyväksyttävyysslausunto.

Jos hankkeessa toteutettavien tuulivoimaloiden lukumäärä on suurempi, tuulivoimalat ovat yli 10 metriä korkeampia tai sijoittelu poikkeaa yli 100 metriä hyväksyttävyysslausunnon mukaisista tiedoista, hankkeelle tulee saada ajantasaisiin hanketietoihin perustuva, myönteinen Pääesikunnan hyväksyttävyysslausunto ennen rakentamisen mahdollistavan kaavan hyväksymistä. Edellä mainittua pienemmistä muutoksista pyydetään tiedottamaan Pääesikunnan operatiivista osastoa.

Kaikissa maanrakennus- sekä johtojen ja kaapeleiden asennustöissä tulee huomioida alueella ja sen läheisyydessä mahdollisesti kulkevat Puolustusvoimien kaapelilinjat. Linjojen sijainti tulee selvittää vähintään kymmenen (10) työpäivää ennen töihin ryhtymistä.

Puolustusvoimien kaapeleiden näytöt tilataan Johtotieto Oy:ltä (info@johtotieto.fi; <https://johtotietopankki.fi>) sekä Suomen Erillisverkot Oy:ltä (asiakaspalvelu@erillisverkot.fi).

Asennustöistä mahdollisesti aiheutuvien olemassa olevien kaapelireittien siirtojen, kaapeleiden rakentamisaikaisen suojaamisen tai muiden muutosten osalta kustannukset on kohdennettava muutoksen aiheuttajalle.

Lisäksi Puolustusvoimat muistuttaa, että sähkönsiirron yksityiskohtaisessa suunnittelussa ja toteutuksessa on syytä huomioida Puolustusvoimien ampuma- ja harjoitusalueet sekä niihin liittyvät ammunnan suoja-alueet, joilla liikkuminen on rajoitettua.

Satakunnan Museo

Varsinais-Suomen ELY-keskus on pyytänyt Satakunnan Museon lausuntoa Neoen Renewables Finland Oy:n Paholammin tuulivoimapuiston YVA-selostuksesta. Neoen Oy suunnittelee enintään kuuden uuden tuulivoimalan rakentamista entisen Honkajoen kunnan alueelle noin 2 km Honkajoen taajaman eteläpuolelle. Voimaloiden yksikköteho on 4–10 MW ja korkeus enintään 300 metriä. Hankealue on yksityisessä omistuksessa ja kooltaan noin 715 hehtaaria.

Tuulipuiston suunnittelualue sijoittuu pääosin Satakunnan tuulivoimatuotantoa käsittelevässä 1. vaihemaakuntakaavassa osoitetulle tuulivoimatuotannon alueelle (tv1). Satakunnan 2. vaihemaakuntakaavassa alueelle on osoitettu myös turvetuotannon aluetta (eo5). Hankealueen pohjoisosat sijoittuvat Honkajoen keskustaajaman osayleiskaavan eteläosiin, jossa alue on osoitettu M-alueeksi. YVA-menettelyssä tarkastellaan kolmea eri vaihtoehtoa: 0-vaihtoehtoa eli voimaloiden rakentamatta jättämistä sekä kahta toteuttamisvaihtoehtoa VE1 ja VE2. Jälkimmäiset vaihtoehdot eroavat toisistaan voimaloiden koon (VE1 300 m, VE2 250 m) ja yksikkötehon osalta. Hankkeen sähkönsiirto valtakunnanverkkoon tapahtuu maakaapelilla. Kaapelireitille on kolme eri vaihtoehtoa, joiden linjaukselle on tarkasteltu kolmea reittivaihtoehtoa.

Paholammin tuulivoimapuiston alue on metsäistä ja rakentamatonta. Suunnittelualue ei suoraan rajaudu mihinkään merkittävään kulttuuriympäristöön, mutta aluetta kiertää lännessä ja pohjoisessa Karvianjokilaaksossa useista eri kokonaisuuksista koostuvat maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt sekä hieman laajempi Karvianjokilaakson maakunnallisesti arvokas maisema-alue. Myös alueen asutus sijoittuu pääosin Karvianjokilaaksoon. Valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä tai valtakunnallisesti merkittäviä maisema-alueita ei hankkeen välittömällä vaikutusalueella ole.

LIITE 2

Satakunnan Museo on antanut tuulivoimapuiston YVA-ohjelmasta lausunnon Varsinais-Suomen ELY-keskukselle 22.6.2021.

Lausunnossaan museo totesi arkeologisen kulttuuriperinnön osalta inventointitarpeen, joka olikin tunnustettu jo YVA-ohjelmassa ja valmistunut selostusvaiheeseen. Maiseman ja rakennusperinnön osalta museo totesi, että Paholammin tuulivoimapuisto muodostaa yhdessä Kirkkokallion ja Kooninkallion tuulivoimapuistojen kanssa laajan tuulivoimatuotantoalueen, jolla tulisi olemaan merkittäviä maisema- ja kulttuuriympäristövaikutuksia samanaikaisesti suunniteltavan Marjakeitaan tuulivoimapuiston kanssa.

Satakunnan Museo totesi, että YVA-ohjelmassa kulttuuriympäristöjen, maisema-alueiden ja yksittäisten maakunnallisesti arvokkaiden kohteiden osalta lähtötiedot oli pääosin esitetty asianmukaisesti ja riittävästi. Museo esitti täydennyksiä YVA-ohjelmassa käytettyyn lähdeaineistoon.

Museo piti perusteltuna keskittyä vaikutusten arvioinnissa tarkasteltavan alueen osalta maisemalliselle lähi- ja välialueelle (0-14 km), kaukoalueen (14-30 km) jäädessä yleispiirteisen tarkastelun varaan.

Satakunnan Museo piti riittävänä arvioida maisema- ja kulttuuriympäristövaikutuksia YVA-menettelyn yhteydessä maastokäyntien, näkemäanalyysin sekä havainnekuvien pohjalta. Museo tähdensi etenkin vaikutusten arvioinnin kohdentamista maakunnallisesti merkittävien kulttuuriympäristöjen kohdekuvaüksissa mainittuihin arvotekijöihin, kyliin ja maatilojen pihapiireihin sekä sanallisesti että havainnekuvin. Museo esitti myös tarpeen tarkastella lähelle tuulivoimapuistoa jäävän Ristilänperän alueen osalta voimaloiden maisemavaikutuksia sekä ennestään inventoimattoman rakennuskannan arvoja.

Rakennusperintö ja maisema

Satakunnan Museon katsoo, että YVA-ohjelmasta esitetyt kommentit on otettu YVA-selostuksessa varsin hyvin huomioon. Vaikutusten arvioinnissa maisemaan ja rakennettuun kulttuuriympäristöön on lähtötietoja laajennettu ja vaikutusalueelle on tehty maastokäynti. Kohdetietoihin liittyen selostuksen sivulla 91 mainitaan, että Kirkonkylän vanhan kansakoulun kuvausta ei löytynyt. Teoksessa Satakunnan kulttuuriympäristöt eilen, tänään, huomenna (Toim. Niina Uusi-Seppä, Satakunnan Museo 2012), joka sisältää maakunnallisen Satakunnan rakennusperintöinventoinnin, Kirkonkylän vanhasta kansakoulusta mainitaan: Kirkonkylän puinen, jugendtyylinen kansakoulu on rakennettu vuonna 1919 Taidetta kouluihin-yhdistyksen mallipiirustusten mukaan. Mallipiirustuksen on laatinut arkkitehti Karl Lindahl. Tyypipiirustusten mukaan rakennettu kirkonkylän puukoulu 1920-luvulta.

Tuulivoimapuiston VE1 ja VE2 vaikutuksia maisemaan ja maakunnallisesti merkittäviin kulttuuriympäristöihin on havainnollistettu kattavasti sekä näkymäalueanalyysin että kuvien avulla. Myös pimeän ajan vaikutuksia on havainnollistettu kuvin. Maisema- ja kulttuuriympäristövaikutusten sanallista arviointia ja nykytilan kuvausta museo pitää varsin kattavana ja ohjelmavaiheeseen nähden täydentyneenä.

Hankkeen toteutuessa jo olemassa olevaa tai suunnitteilla olevaa tuulivoimatuotantoa ajatellen Satakunnan Museo pitää parempana maiseman säilymisen kannalta YVA-selostuksen vaihtoehtoa 2, jossa voimaloiden koko 250 m on VE1 nähden pienempi ja siten myös maisemalliset vaikutukset jäävät useassa kohtaa pienemmiksi, kuten myös selostuksessa mainitaan. Maakaapeloinnin osalta vaikutukset kulttuuriympäristöön ovat lähinnä paikallisia ja lyhytaikaisia. Vaihtoehtoista VE3 sijoittuu osittain maakunnallisesti merkittävään kulttuuriympäristöön tullen paikoin varsin lähelle asutusta. Selostuksen mukaan vaikutukset ovat lyhytaikaisia ja korkeintaan kohtalaisia.

LIITE 2

Maisemavaikutusten kannalta museo näkee paremmiksi VE1 tai VE2, joissa vaikutukset maisemaan ovat vähäisemmät.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Hankealueelta ei tunnettu ennalta muinaismuistolain (295/63) rauhoittamia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Koska alueen inventointitiedot olivat vanhentuneita, YVA-ohjelmassa uuden arkeologisen inventoinnin tarve oli tunnistettu. Vuonna 2021 Keski-Pohjanmaan Arkeologia Palvelu toteutti hankealueella inventoinnin, joka suunnattiin tuulivoimapuiston alueelle ja sähkönsiirron vaihtoehtoisille maakaapelireiteille. Inventoinnissa ei havaittu uusia muinaisjäännöksiä, mutta sen aikana löydettiin yksi muu kulttuuriperintökohde, Paholamminkeidas -niminen rajamerkki (muinaisjäänösrekisterin tunnus 1000044647). YVA-selvityksen mukaan kohde tullaan huomioimaan rakennussuunnittelussa siten, että kohteen alueelle tai sen välittömään läheisyyteen ei kohdisteta rakennustoimenpiteitä. Museo pitää tätä hyvänä menettelynä. Satakunnan Museon näkemyksen mukaan muinaisjäännöksiä koskevat selvitykset ovat nyt riittävät. Voimalapaikat ja maakaapelireittien toteuttamisvaihtoehdot eivät aiheuta välitöntä vaikutusta muinaisjäännöksiin eikä niiden rakentaminen siten edellytä arkeologisia tutkimuksia.

Satakuntaliitto

Satakuntaliitto kiinnitti Paholammin tuulivoimapuiston YVA-ohjelmasta antamassaan lausunnossa huomiota hankealueen rajaukseen ja rajauksen määrittelyssä käytettyihin tuulivoimaloiden korkeuksiin suhteessa Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1 osoitettuun tuulivoimatuotannon alueeseen (tv1). Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 selvityksissä ja vaikutusten arvioinnissa on käytetty matalampia voimaloita mitä YVA-prosessin hankkeessa on esillä.

Satakunnan maakuntakaavatilanne on kuvattu luvussa 7.8.1. Satakunnan maakuntakaavaa koskevassa kuvauksessa ei ole otettu huomioon, että Satakunnan vaihemaakuntakaavan 2 tultua voimaan kumoutuivat samalla Satakunnan maakuntakaavan vastaavat merkinnät ja määräykset. Kuvaus tulee korjata näiltä osin ja tämä tulee ottaa huomioon vaikutusten arvioinnissa.

Luvussa 7.9.1. on tarkasteltu hankkeen suhdetta maakuntakaavaan. Molemmissa hankevaihtoehtoissa voimalat sijoittuvat joko kokonaan maakuntakaavaan merkitylle tuulivoimaloiden alueelle tai sen välittömään läheisyyteen. Arvioinnissa on todettu, että hankealueen osalta ristiriitaa maakuntakaavoituksen kanssa ei ole. Toteutettua ympäristövaikutusten arviointia ja päätelmiä suhteessa Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1 osoitettuun tuulivoimatuotannon alueeseen tulee vielä täydentää siten, että arvioinnissa otetaan huomioon se, että Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 selvityksissä ja vaikutusten arvioinnissa on käytetty matalampia voimaloita mitä YVA-prosessin hankkeessa on esillä. Voimaloiden suurimpana mahdollisena korkeutena on käytetty 160 m napakorkeutta ja lavan pituutta 60 m. Näin ollen korkeimpien voimaloiden kokonaiskorkeudeksi on tuolloin arvioitu olevan 220 m.

Satakuntaliitto korosti YVA-ohjelmassa antamassaan lausunnossaan myös Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1 olevan tuulivoimatuotannon rakentamista koskevan yleisen suunnittelumääräyksen merkitystä. Lisäksi lausunnossa todettiin, että maisemavaikutusten havainnollistamiseen ja vaikutusten arviointiin mukaan lukien yhteisvaikutukset on myös kiinnitettävä erityistä huomiota YVA-prosessissa. Vaikutusten arviointia varten nostettiin esille tarve tuottaa monipuolista havainnekuvamateriaalia etenkin lähialueille sijoittuvista Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetuista arvokohteista (mm. maisema ja kulttuuriympäristö) ja taajamatoimintojen alueesta (A) katsottuna. Lisäksi erityistä huomiota kiinnitettiin kaukomaisemaan ja hankealueen vaikutusalueella asuvien ihmisten elinpiirin muutokseen havainnekuvien laadintapisteitä valittaessa. Samalla todettiin, että maisemavaikutusten arvioinnissa tulee kiinnittää huomiota myös siihen, miten näkymän muutokset vaikuttavat esimerkiksi Satakunnan

LIITE 2

maakuntakaavassa osoitetun luontomatkailun kehittämisvyöhykkeen (mv3, Pohjois-Satakunnan suo- ja metsäalue) ominaispiirteisiin. Myös tältä alueelta on tarve tuottaa havainnollista aineistoa (esim. Huidankeidas, Katselmankallio, Lauhanvuoren näkötorni). Lisäksi havainnekuvien laatuun, selkeyteen ja paikannettavuuteen kiinnitettiin erityistä huomiota.

YVA-selostuksen luvussa 8 on arvioitu hankkeen vaikutuksia maisemaan. Luvussa 8.3. on lueteltu maisemavaikutusten arvioinnissa käytetyt selvitykset ja lähdemateriaalit. Virkistyskäyttöä on käsitelty ja arvioitu luvussa 19.4.2. ja virkistyskäyttöä koskeva arviointi keskittyy hankealueella tapahtuvan virkistyskäytön arviointiin. Maisemavaikutuksilla on merkitystä myös matkailu- ja virkistyskäytön näkökulmasta. Satakuntaliitto kiinnittää huomiota siihen, että YVA-selostuksen maisemavaikutuksia ja virkistyskäyttöä koskevassa vaikutusten arvioinnissa ei ole arvioitu hankkeen vaikutuksia Satakunnan luontomatkailun kehittämisvyöhykkeeseen (mv3, Pohjois-Satakunnan suo- ja metsäalue), jolla sijaitsee useita matkailun ja virkistyskäytön kannalta tärkeitä mainitulta alueelta on tarve tuottaa havainnollista aineistoa ja arvioinnissa tulee tarkastella miten hankkeen toteuttaminen vaikuttaa kyseisen kehittämisvyöhykkeen ominaispiirteisiin. Tehtyä vaikutusten arviointia tulee täydentää näiltä osin ja alueelta tulee tuottaa myös havainnekuvia (mm. Huidankeidas, Katselmankallio). Havainnekuvia on hyvä tuottaa myös valtaosion Etelä-Pohjanmaan puolella sijaitsevan Lauhanvuoren kansallispuiston alueelta. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon myös yhteisvaikutukset muiden tuulivoimalahankkeiden kanssa.

Laaditut havainnekuvien paikat on esitetty kuvassa 8.12, s. 94 (luku 8.7.). Havainnekuvia ei ole ollenkaan tuotettu luontomatkailun kannalta tärkeitä vetovoimakohteilta ja vaikutuksia Satakunnan maakuntakaavassa osoitetulle luontomatkailun kehittämisvyöhykkeelle (mv3) ei ole arvioitu. Ympäristövaikutusten arviointia tulee täydentää näiltä osin. Laadittujen havainnekuvien sijaintia on vaikea paikantaa, koska havainnekuvien sijoittumista kartalle ei ole kuvien yhteydessä ilmoitettu kohdenumeroin ja tämä tulee korjata.

Laadittuja havainnekuvia koskevassa luvussa 8.7 on todettu, että kuvauksissa käytetty objektiivinen (polttoväli 20 mm) on valittu siten, että normaalin kuvasuhteen kuvat luovat mahdollisimman tarkan vaikutelman maisemasta ja voimaloiden synnyttämästä maisemavaikutuksesta. Havainnekuvien laadinnassa käytetyn 20 mm polttovälin osalta on otettava huomioon, että kyseinen polttoväli ei vastaa ihmissilmän havaittavaa näkymää ja laadittua havainnekuva-aineistoa tulee täydentää jo nyt laadittujen havainnekuvien osalta myös 50 mm polttovälillä otetuilla kuvilla ja uusia kuvia tulee ottaa myös Satakunnan maakuntakaavassa osoitetulta luontomatkailun kehittämisvyöhykkeeltä (mv3) lausunnossa aiemmin todetun mukaisesti.

Havainnekuvien määrää ja sijaintia tarkasteltaessa on otettava myös huomioon, että havainnekuvia ei ole tuotettu esim. välillä Patokoski-Lahdenperä, jossa sijaitsee Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetut maakunnallisesti merkittävä kulttuuriympäristö ja maisemallisesti tärkeä alue. Näkymäalueanalyysin mukaan tälle alueelle näkyy niin suunnitteilla kuin olemassa olevat tuulivoimalat. Näkymäalueanalyysin tuloksia tulee hyödyntää täydentäviä havainnekuvia koskevien pisteiden valinnassa ja myös Honkajoen taajama-alueetta koskien havainnekuvien määrää tulee lisätä.

Luvussa 8.6.1 on esitetty näkymäalueanalyysit molempien vaihtoehtojen osalta. Näkymäalueanalyysin laadintaa koskevan kuvauksen mukaan näkymäalueanalyysit on laadittu vaihtoehdossa 1 (VE1) napakorkeudella 219 metriä (kokonaiskorkeus 300 m) ja vaihtoehdossa 2 (VE2) napakorkeudella 169 metriä (kokonaiskorkeus 250 metriä). Näkymäalueanalyysissä on huomioitu myös tuotannossa olevat Kirkkokallion (8 tuulivoimalaitosta, napakorkeus 120 m) ja Kooninkallion (8 tuulivoimalaitosta, napakorkeus 144 m) tuulivoimalaitokset. Kuvauksesta ei suoraan ilmene onko näkymäalueanalyysissä otettu huomioon tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus. Kuvausta tulee tarkentaa näiltä osin. Jos näkymäalueanalyysi on laadittu pelkästään

LIITE 2

napakorkeuksiin perustuen, tulee näkymäanalyysia täydentää tuulivoimaloiden kokonaiskorkeus huomioon ottaen.

Luvussa 12.4.3. on käsitelty vaikutuksia Satakunnan viherkäytävälle. Viherkäytäviä koskien on todettu, että Paholammin tuulivoimapuisto ja sen sähkönsiirron maakaapelivaihtoehdot sijoittuvat Satakunnan viherrakenneselvityksen mukaan luonnon ydinalueiden välisille alueille ja merkittävimpien viherkäytävien ulkopuolelle (kuva 12.2). Hankkeella ei siten arvioida olevan haitallisia vaikutuksia seudulliselle luonnon monimuotoisuudelle eikä ekologisille jatkumoille ja hankkeen vaikutuksia olemassa oleviin yhteyksiin.

Luvussa 22 on tarkasteltu yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa. Kuvassa 22.1. on esitetty Paholammin tuulivoimalaitoksista 20 km:n etäisyydellä sijaitsevat tuotannossa olevat tuulivoimapuistot sekä tuulivoimahankkeet. Kuvassa todettujen hankkeiden lisäksi vireillä on myös mittava Kolmihaaran tuulivoimahanke Isojoen kunnan puolella rajoittuen suoraan Satakunnan maakunnan pohjoisosiin. Lisäksi Siikaisten Santakankaalla on käynnistynyt tuulivoimahanke. Myös nämä hankkeet tulee ottaa huomioon yhteisvaikutusten arvioinnissa. Tuulivoimaloiden kasvaneet korkeudet vaikuttavat siihen, että yhteisvaikutusten merkitys korostuu aiempaa laajemmilla alueilla. Maisemallisia yhteisvaikutuksia ja elinympäristön viihtyisyyttä koskevassa yhteisvaikutusten arvioinnissa tulee selkeästi esittää ja arvioida miten vireillä oleva hanke yhdessä olemassa olevien tuulivoimaloiden kanssa muuttaa maisemanäkymiä Honkajoen taajamassa ja taajaman lähialueilla sekä Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 osoitetulla maisemallisesti tärkeällä alueella etenkin välillä Patokoski-Lahdenperä.

Sähkönsiirtoa koskien arviointiselostuksessa on esitetty ja arvioitu kolme eri toteutusvaihtoehtoa. Sivulla 31 (luku 4.3.1) olevan kuvauksen mukaan tuulivoimapuiston sisäinen sähkönsiirto tuulivoimalaitoksilta sähköasemalle toteutetaan maakaapeleilla. Maakaapelit asennetaan huoltoteiden yhteyteen tuulivoimapuistoalueella kaapeliojaan suojaputkessa. Maakaapelit kaivetaan ensisijaisesti huoltoteiden yhteyteen. Luvussa 22.9. (s. 272) olevassa lyhyessä kappaleessa on käsitelty sähkönsiirron yhteisvaikutuksia. Lausunnolla olevassa YVA-selostuksesta puuttuu sähkönsiirtoa koskeva kokonaistarkastelu, jossa olisi todettu ja esitetty kartalla myös muut alueella käynnissä olevat sähkönsiirtoon liittyvät hankkeet. Tämä on tärkeää alueen sähkönsiirtoa koskevan kokonaiskäsityksen muodostamisen ja yhteisvaikutusten arvioinnin kannalta. Sähkönsiirron yhteisvaikutuksia arvioitaessa tulee ottaa huomioon alueella käynnissä olevat muut sähkönsiirtoon liittyvät hankkeet. Sähkönsiirtoa koskevaa yhteisvaikutusten arviointia tulee täydentää edellä mainituilta osin.

Satakuntaliitto kiinnitti YVA-ohjelmasta antamassaan lausunnossa huomiota myös luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyvinä vaikutuksina alueen toteuttamisessa tarvittavien maa-ainesten määrää, mistä tarvittavat maa-ainekset hankintaan ja millaisia välillisiä vaikutuksia maa-ainesten hankinta aiheuttaa hankinta-alueella. Maa-ainesten käyttöön kohdistuvia välillisiä vaikutuksia arvioitaessa tulee kiinnittää huomiota myös yhteisvaikutuksiin muiden tuulivoimala-alueiden kanssa. Tähän näkökulmaan ei ole lausunnolla olevassa YVA-selostuksessa kiinnitetty huomiota (luku 19.5.3.), joten arviointia tulee täydentää myös näiltä osin.

Yleisesti ottaen lausunnolla olevan ympäristövaikutusten arviointiselostus on sisällöltään selkeä, mutta tehdyt arvioinnit ovat puutteellisia Satakunnan maakuntakaavoissa osoitettuja varausten osalta mm. maisemavaikutuksia, virkistyskäyttöä, matkailua ja myös elinympäristön viihtyisyyttä koskien. Tehtyjä arviointeja tulee täydentää muun muassa näiltä osin. Lisäksi merkittävien vaikutusten havainnollistamista tulisi myös tehdä hankkeen yhteenvetoa koskevassa osassa.

LIITE 2

Suomen metsäkeskus

- Metsätalousalueet tulee rajata mahdollisuuksien mukaan osayleiskaavan ulkopuolelle, mikäli maankäytön yhteensovittamisen tarvetta ei ilmene. Alueella metsien ottaminen muuhun maankäyttöön tulee olla mahdollisimman vähäistä.
- On hyvä, että tieverkoston suunnittelussa pyritään hyödyntämään olemassa olevaa tiestöä. Parantunut tiestö edistää myös metsään perustuvien elinkeinojen harjoittamista alueella. Uutta tieverkkoa suunniteltaessa ja rakennettaessa tulee mahdollisuuksien mukaan ehkäistä metsäkuvioden pirstaloitumista ja varmistaa pääsy metsätiloille, myös alueen rakentamisen aikana.
- Ulkoisen sähkönsiirron toteuttaminen maakaapeleilla vähentää metsäkatoa verrattuna ilmajohtoilla tapahtuvaan sähkösiirtoon.
- On hyvä, että hankkeen ilmastovaikutusten osana on tarkasteltu hankkeen hiilinieluvaikutuksia.
- Kohdassa 19 on todettu, että alueen merkittävin luonnonvara on turve. Lisäksi luonnonvaroiksi on mainittu marjat, sienet ja riista. Myös alueen metsät ja puusto luonnonvaroina tulee mainita tässä yhteydessä. Asiasta puuttuu maininta myös taulukosta 19-4.
- Vaikutusten arviointia on tehty laaja-alaisesti. On hyvä, että myös hankkeen vaikutuksia metsätalouteen on arvioitu.
- Monimuotoisuuteen liittyen osayleiskaavakarttojen metsätalousalueille ei tule merkitä luomerkintöjä tai suojelumääräyksiä. Nämä kohteet tulee huomioida sähkönsiirron ja voimaloiden sijoittelussa. Ne ovat kaavan tausta-aineistoa ja tulee esittää esimerkiksi kaavaselostuksen liitekarttana. Kohteiden rajaukset saattavat muuttua ajan kuluessa ja näin ollen niiden huomioiminen tulee tehdä yksilöllisesti hakuiden yhteydessä.

Suomen riistakeskus

Suomen riistakeskus Satakunta kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto kyseisestä arviointiselostuksesta. Riistahallintolain mukaan Suomen riistakeskuksen tehtävänä on muun muassa kestävän riistatalouden edistäminen sekä riistatalouteen liittyvän yleisen edun valvonta sekä riistan elinympäristöjen hoidon edistäminen. Näistä näkökulmista Suomen riistakeskus lausuu seuraavaa:

Yleisellä tasolla tuulivoiman rakentamiseen ja tuotantoon liittyy riistaeläimiin ja riistatalouden harjoittamiseen vaikuttavia tekijöitä, joiden vaikutus on oletettavasti kielteinen mutta joita ei täysin vielä tunneta. Lausunnonantajan mielestä onkin hyvä, että selostuksessa on erikseen mainittu arvioitavina ympäristövaikutuksina vaikutukset riistalajistoon ja metsästykseseen, sekä vaikutukset pesimä- ja muuttolinnustoon ja muuhun elämistöön.

Paikallista riistalajistoa ja metsästyskäytäntöjä koskevien lähtötietojen osalta lausunnonantaja korostaa tietolähteinä paikallisen metsästysseuran sekä riistanhoitoyhdistyksen merkitystä. Kyseisiä tahoja tulee, ja ottaa näiden tahojen näkemykset huomioon.

Hankealueen riistalajistoon sisältyy ns. tavallisen lajiston lisäksi myös EU:n luontodirektiivin liitteissä mainittuja, erityistä suojelua edellyttäviä ns. direktiivilajeja. Pohjois-Satakunnan rhy:n toimialueella on esim. vuonna 2022 tehty havaintoja ahmaa lukuun ottamatta kaikista muista Suomen suurpetolajeista (susi, karhu, ilves). Kyseisten eläinlajien elinpiirit ovat kuitenkin hyvin laajat. Luonnonvarakeskuksen vuoden 2022 susikanta -arvion mukaan maaliskuussa 2022 hankealueen tuntumassa sijaitsi kaksi eri susireviiriä, ns. Isojoen reviiri (pari) ja Kankaanpään

LIITE 2

reviiri (pari). Muista ns. direktiivilajeista Kankaanpään / Honkajoen alueella esiintyy pesivänä ainakin euroopanmajavaa.

Hankealue sijaitsee lisäksi alueella, jonne tavoitellaan uuden metsäpeurapopulaation syntymistä metsäpeura -Life hankkeen toteuttamien palautusistutusten myötä. Metsäpeura on maailmanlaajuisesti harvalukuinen laji, jonka maailman kokonaiskannan suuruudeksi arvioidaan noin 5 000 yksilöä. Lajia esiintyy vain Venäjällä (viimeisin arvio 2400 yksilöä) sekä Suomessa. Metsäpeura Life -hankkeessa on viime vuosina vapautettu metsäpeuroja luontoon Lauhanvuoren ja Seitsemisen kansallispuistoissa sijaitsevilta totutustarhoilta, tavoitteena luonnonvaraisen metsäpeurapopulaation syntyminen Etelä-Pohjanmaan, Pohjois-Satakunnan ja Luoteis-Pirkanmaan muodostamalle alueelle. Vaikka alueen luonnonvarainen metsäpeurapopulaatio on toistaiseksi pieni ja liikkuu varsin suurella alueella, lausunnonantajan näkemyksen mukaan asia on syytä mainita tässä yhteydessä, koska hankkeen tavoitteena on vakiintunut yhtenäinen populaatio edellä mainitulle alueelle.

Käytävissä olevan tiedon perustella metsäpeura on poikkeuksellisen häiriöarka laji ja siten tuulivoimapuisto todennäköisesti estää kyseisen alueen käytön metsäpeuran elinympäristönä ja vaelluskäytävänä. Metsäpeuralle on valmisteilla luonnos uudesta hoitosuunnitelmasta. Suunnitelmassa yhdeksi keskeisimmistä uhista esitetään tuulivoimarakentamista nykyisille keskeisille metsäpeuran elinalueille.

Etenkin metsäkanalintujen osalta yksi keskeinen tuulivoima- ja muusta rakentamisesta aiheutuva kielteinen vaikutus on elinympäristöjen pirstoutuminen. Häiriöherkät lajit tai elinkierron vaiheet, kuten metsäkanalintujen soitimet häiriintyvät ja katoavat tuulivoimaloiden läheisyydestä. Tuoreimpien kirjallisuusselvitysten mukaan (Coppas, J. ym. The impact of wind energy facilities on grouse: a systematic review. Journal of Ornithology (2020) 161:1–15) häiriövaikutukset ulottuvat metsäkanalinnuilla 500– 1000 metrin etäisyydelle tuulivoimalasta. Eteläisen Suomen metsäkanalintukantojen on arvioitu jo tällä hetkellä kärsivän voimakkaasti metsäalueiden rikkonaisuudesta. Lausunnonantajan näkemyksen mukaan vaikutusten arvioinnissa tuleekin huomioida niin metsäkanalintujen kuin myös muiden lajien osalta myös metsäisten alueiden kytkeytyneisyys ja suunnitellun tuulivoiman rakentamisen vaikutus siihen. Lisäksi on erityisesti huomioitava hankkeiden yhteisvaikutusten arviointi. Yleisellä tasolla riistakeskus katsoo, että muuhun yhteiskunnalliseen tarpeeseen jo rakennetut alueet ovat riistataloudellisesta näkökulmasta tarkasteltuna suositeltavimpia tuulivoimapuistojen perustamisalueita.

Suorat vaikutukset metsästyksen harjoittamiseen, kuten metsästyksen vaikeutuminen voimaloiden lähialueilla ja mahdolliset laajemminkin vaikutukset esim. ampumasektoreiden rajoittumisen kautta tulee arvioinnissa tarkastella huolellisesti yhdessä paikallisen metsästysseuran kanssa. Metsästäjille tuulivoimaloista on suorat negatiiviset vaikutukset eläinmäärien muutosten, mutta mahdollisesti myös ampuma-aseiden käytön rajoittamisen kautta. Suurimmat vaikutukset syntyvät kuitenkin elämysarvon vähentymisen kautta. Metsästäjät arvottavat erämaisyyden, rauhallisuuden ja maisema-arvot usein suuremmiksi kuin saalisarvon. Siten tuulivoimapuistoalue vähentää paikallisten asukkaiden kokemaa metsästyksen virkistysarvoa merkittäväällä tavalla.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)

Tukesilla ei ole lausuttavaa Neoen Renewables Finland Oy:n Paholammin tuulivoimapuistohankkeen ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta . Lähitöllä ei sijaitse Tukesin valvomia kemikaali- tai kaivoskohteita.

LIITE 2

Väylävirasto

Hankealueen länsipuolella, välittömässä läheisyydessä sijaitsee Honkajoen Kankaanpään yhdistävä Pohjanmaantie (kt 44). Hankealueen pohjoispuolella, noin 1 km etäisyydellä sijaitsee Honkajoen taajamasta kantatielle 44 johtava Kankaanpääntie/Kauppatie (yt 13293), josta eroaa kaakkoon päin Santastentie (yt 13219) hankealueen läheisyydestä koillispuolitse. Kantatieltä 44 on yhteys hankealueelle Kuivakankaan kohdalta Paholammintietä (yksityistie) pitkin. Hankealueen läheisyydessä ei ole rautatietä.

YVA-selostuksen mukaan merkittävimmät vaikutukset liikenteeseen syntyvät hankkeen rakentamisaikana. Liikennemäärät lisääntyvät rakentamisaikana hankealueen ympäristössä todennäköisesti ainakin yhdysteillä 13219 ja 13293 ja kantatiellä 44 sekä hankealueelle johtavilla teillä. Raskaan liikenteen lisääntyminen on suhteessa suurempaa. Raskaan liikenteen lisääntyminen voi heikentää liikenteen sujuvuuden ja turvallisuuden koettua tasoa kuljetusreittien varrella. Rakentamisesta aiheutuva liikennehaitta tuulivoimapuiston lähiympäristössä on kuitenkin kestoltaan melko lyhytaikainen ja luonteeltaan tilapäinen. Erikoiskuljetukset aiheuttavat todennäköisesti paikallisia häiriöitä liikenteen sujuvuuteen koko kuljetusreitillä. Yhdysteille 13219 ja 13293 sekä kantatielle 44 kohdistuvan liikennevaikutuksen merkittävyys arvioidaan kohtalaiseksi.

Tuulivoimapuiston toiminnan aikaiset vaikutukset liikenteeseen aiheutuvat huoltokäynneistä ja ovat siten vähäiset. Tuulivoimapuiston sähkönsiirrolla ei ole erityisiä vaikutuksia liikenteeseen. Rakentamisaikana maakaapelin kanssa risteävien teiden liikenteeseen voi kohdistua paikallinen ja tilapäinen häiriö kaapelin rakentamisesta teiden ali.

Väylävirasto esittää lausuntonaan seuraavaa:

Väylävirasto pyytää huomioimaan hankkeen jatkosuunnittelussa seuraavat asiat.

Tuulivoimaloiden sijaintia suhteessa liikenneväyliin ohjeistetaan Väyläviraston Tuulivoimalaohjeessa (Liikenneviraston julkaisu 8/2012), joka tulee huomioida voimaloiden sijoittamisessa. Tuulivoimalan vähimmäisetäisyys on voimalan kokonaiskorkeus (torni+lapa) + suoja-alue maantien keskeltä lukien. YVA-selostuksen kuvana 3.1. esitetystä voimaloiden sijoittamissuunnitelmassa ko. etäisyys on riittävä.

Tuulivoimalahankkeen suunnittelun aikana on riittävän ajoissa kiinnitettävä huomiota tuulivoimalan osien varastointiin ja kuljetusreittien selvittämiseen. Tuulivoimalakuljetukset vaativat aina erikoiskuljetusluvan. Erikoiskuljetusluvissa lupaviranomaisena toimii Pirkanmaan ELY-keskus. Voimaloiden osien kuljetuksia varten maanteiden, siltojen ja rumpujen kantokyky on varmistettava hyvissä ajoin ennen kuljetuksia. Jos rakenteiden vahvistamiselle tai mahdollisten tasoliittymien ym. parantamistoimille todetaan tarvetta, toimenpiteet suunnitellaan ja toteutetaan hankkeesta vastaavan kustannuksella. Tämä koskee myös mahdollista valaisinpylväiden ja liikennemerkkien väliaikaista siirtoa sekä liittymien avartamista. Asian osalta tulee olla yhteydessä Varsinais-Suomen ELY-keskuksen maanteiden kunnossapidon aluevastaavaan. Liittymäluvut maanteille myöntää Pirkanmaan ELY-keskus.

Suunnittelussa tulee huomioida, etteivät voimajohdon pylvää estä tai haittaa maanteiden käyttöä. Väylävirasto muistuttaa, että kaapeleiden ja johtojen sijoittamisessa teialueelle noudatetaan, mitä liikennejärjestelmästä ja maanteista annetun lain (503/2005) 42 §:ssä ja 42 a §:ssä säädetään. Rakennettaessa voimajohtoa maanteiden yhteyteen tulee noudattaa Väyläviraston "Sähkö- ja telejohdot ja maantiet" -ohjeen (Liikenneviraston ohjeita 3/2018) lisäksi Liikenneviraston 12.10.2018 antamaa määräystä johtojen ja rakenteiden sijoittamisesta maantien teialueelle (LIVI/44/06.04.01/2018). Ohjetta tulee noudattaa siinäkin tapauksessa, että uusi johto rakennetaan olemassa olevan johdon rinnalle.

LIITE 2

Ensisijaisesti tuulivoimalakuljetukset tulisi suunnitella muuta reittiä kuin rautatien tasoristeysten kautta. Jos tasoristeysten käyttö lisääntyy tuulivoimaloiden rakentamisaikaisen liikenteen johdosta merkittävästi tai sen käyttötarkoitus muuttuu, on tienpitäjän haettava lisääntyvään tai muuttuvaan käyttöön oikeuttava Väyläviraston lupa. Väylävirasto voi liittää lupapäätökseen tasoristeysten rakentamista, uudenlaista käyttöä, kunnossapitoa ja poistamista sekä tasoristeyskseen liittyvää tietä koskevia ehtoja. Tasoristeysluvan tarpeesta voi olla yhteydessä Väylävirastoon, kirjaamo@vayla.fi. Lisätietoja tasoristeysten ylittämisen suunnitteluun ja toteutukseen liittyen on ohjeessa: ”Erikoiskuljetukset rautatien tasoristeyksissä” (Väyläviraston julkaisu 8/2021 sekä tiivistelmä).

Raskaat erikoiskuljetukset saattavat edellyttää myös tasoristeyskansien vahvistamista ja leventämistä.

Maanteiden osalta lausuu tarkemmin Varsinais-Suomen ELY-keskuksen L-vastuualue.

Mielipiteet

Yksityishenkilöt 1 ja 2

Neoen Renewables Finland Oy:n Paholammin tuulivoimapuistohanketta Kankaanpäässä koskeva ympäristövaikutusten arviointiselostus (YVA-selostus). YVA-selostus on hankkeesta vastaavan laatima asiakirja, jossa esitetään tiedot hankkeesta ja sen vaihtoehdoista sekä yhtenäinen arvio niiden todennäköisesti merkittävistä ympäristövaikutuksista. Viranomaisilla on mahdollisuus antaa lausunto ja kansalaisilla sekä yhteisöillä esittää mielipide YVA-selostuksesta.

Samalla toimijalla Neoen Renewables Finland Oy:llä on samanaikaisesti myös Marjakeitaan tuulivoimahanke lähimmillään vain n. 7 kilometrien etäisyydellä Paholammin alueesta. Hankkeita on käsitelty koko ajan samassa yhteydessä. Lukuun ottamatta sitä, että Paholammin alue rajoittuu aiemmin toteutettuun Kirkkokallion tuulivoimapuistoon, jossa on 9 tuulivoimalaa, joiden kokonaiskapasiteetti on yhteensä 22 MW ja tuulivoimaloiden napakorkeus 120 m, roottorin halkaisija 117 m ja maksimikorkeus alle 180 m.

Siksi mainitut tuulivoimahankeet liittyvät olennaisesti yhteen ja samaan kokonaisuuteen.

Kuten Paholammin hankkeen esittelyssä mainitaan, hankealue sijaitsee vain ”noin kaksi kilometriä Honkajoen taajaman eteläpuolella.” Taajamassa asuu runsaat 700 asukasta. Kuitenkin voimaloiden kokonaiskorkeudeksi mainitaan jopa 300 m. Tämä tarkoittaa sitä, että voimalat voivat olla teholtaan jopa kolme kertaa suurempia, kuin nykyiset Kirkkokallion voimalat. Selvää on, että näin suurten voimaloiden kielteiset vaikutukset ympäristöön ovat myös olennaisesti suuremmat.

Uusiutuvan energian tuotanto on hyvä asia. Tuuli- ja aurinkoenergiaa tarvitaan tulevaisuudessa pyrittäessä eroon fossiilisesta energiasta.

Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1, jonka ympäristöministeriö on vahvistanut 3.12.2014 on määritelty maakunnallisesti merkittävät tuulivoimatuotannon alueet mm. Haukasalo Honkajoelta. Nyt esillä olevista alueista Marjakeitaan aluetta ei ole mainittu lainkaan. Paholammin alue eli Kirkkokallion laajennus puolestaan ylittää olennaisesti maakuntakaavan rajauksen ja mikä pahinta suoraan asutuksen suuntaan. Tämä tosiasia ei arviointisuunnitelmasta riittävästi välity. Monet lausunnonantajat ovat aiemmassa käsittelyvaiheessa kiinnittäneet asiaan perustellusti huomiota.

Mm. Satakuntaliitto on tuonut esille seuraavaa: ”Ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee arvioida hankealueen suhdetta Satakunnan maakuntakaavoihin ja kiinnittää erityistä huomiota hankealueen rajauksesta aiheutuviin vaikutuksiin suhteessa Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 1 esitettyyn rajaukseen. Hankkeen ympäristövaikutusten arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota myös tuulivoimaloiden korkeuden muutokseen suhteessa Satakunnan vaihemaakuntakaavaan 1.

LIITE 2

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 selvityksissä ja vaikutusten arvioinnissa on käytetty matalampia voimaloita mitä YVA-prosessin hankkeessa on esillä.”

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus toteaa Paholammin hankkeesta: ”Asuinrakennuksia sekä vapaa-ajan rakennuksia näyttää sijoittuvan aika lähelle tätä kyseistä aluetta. Asutuksen läheisyydestä on hyvin tärkeitä huomioida ja tarkistaa ettei annetut ohjeavrot melun sekä välkkeen osalta ylity.”

Paholammin tuulipuiston toteutusvaihtoehdoista tässä tilanteessa paras onkin VE 0 eli että tämän hankkeen uusia tuulivoimaloita ei toteuteta, vaan vastaava sähkömäärä tuotetaan muilla keinoilla. Todennäköisesti jo lähivuosina nimenomaan merituulivoimalla. Tulevaisuus on merituulivoiman. Tällöin voidaan välttää monet maatuulivoimaan liittyvät ongelmat niin ihmisten kuin luonnonkin osalta.

Satakunnan vaihemaakuntakaavan 1 valmistelussa maakuntaliitto on tehnyt tuulivoima-asiain valmistelussa hyvää ja perusteltua työtä ja on tällöin löytänyt 3 Ympäristöministeriön ohjeistuksen mukaan tuulivoimarakentamiselle parhaiten soveltuvat alueet maakunnasta. Näihin nyt esillä olevat hankkeet eivät kuulu. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2, jonka Satakunnan maakuntavaltuusto on hyväksynyt 17.5.2019 on määritelty mm. maakunnan aurinkotuotantoalueita, joista useita sijoittuu Honkajoelle.

Ympäristöministeriö on ohjeistanut tuulivoiman rakentamista julkaisussaan Tuulivoimarakentamisen suunnittelu 5/2016. Ohjeistuksen aluksi todetaan seuraavaa: ”Tuulivoimarakentamisen ohjauksen tavoitteena on eri toimintojen yhteensovittamisen kautta löytää tuulivoimarakentamiselle parhaiten soveltuvat alueet. Samalla ehkäistään tuulivoimaloista luonnolle ja ihmisten elinympäristölle aiheutuvia haitallisia vaikutuksia. Keskeisiä vaikutuksia ovat muun muassa vaikutukset maisemaan, linnustoon ja turvallisuuteen sekä tuulivoimaloista aiheutuva melu ja välke.” Maakuntaliitto on asianmukaisesti ottanut huomioon em. Ympäristöministeriön ohjeistuksen. Maakuntaliitto ei ole esittänyt tuulivoimatuotantoa em. alueille, kuten edellä on yksityiskohtaisemmin mainittu.

Keski-Suomessa merkittäviä tuulivoima-alueita on sijoitettu valtion omistamille maille. Se onkin hyvin merkityksellistä sikäli, että tällöin valtiolla on rahkeita kantaa riskit, joita voi syntyä, vaikkapa tuulivoiman tuotannon loputtua. Tuulivoimayhtiö voidaan perustaa vaikka mitättömän pienellä omalla pääomalla ja jos toiminta ei enää kannata, annetaan yhtiön ajautua konkurssiin. Kun vakuudet ovat käytännössä hyvin puutteelliset, jäävät riskit yksin maanomistajien vastuulle. Nykyisen lainsäädännön mukaan valtio ja kunta eivät ole missään vastuussa esim. tuulivoimaloiden purkamisen kustannuksista. Nämä kustannukset voivat olla jo n. 3 MW:n voimaloissa satojatuhansia euroja ja nyt kaava olisi mahdollistamassa jopa kolme kertaa suurempia voimaloita. On valitettavasti mahdollista, että jatkossa saattaa syntyä tuulivoimala-alueita Kalifornian ja osin jo Euroopan malliin, jossa tuulivoimalat seisovat toimettona maiseman pilaajina. Eikä pidä unohtaa ympäristölainsäädännön kiristymisiä tuulivoimaloiden osalta, kuten Saksassa on jo tapahtunut.

Merituulivoiman suurhankkeet massiivisuudellaan saattavat hyvinkin nopeasti syrjäyttää kannattavan maatuulivoiman tuotannon. Euroopan Unioni hyväksyi marraskuussa 2020 merkittävän ohjelman merituulivoiman tuotannosta tulevina vuosina EU:n merialueilla. Iso-Britannia ja Tanska ovat voimallisesti lähteneet kehittämään merituulivoimaa Pohjanmerellä ja Tanska Itämeren eteläosassa Bornholmin saaren läheisyydessä. Samoin Ruotsi Pohjanlahdella, kuten myös Norja rannikoillaan. Eivätkä merituulihankkeet ole tuntemattomia Suomessakaan. Niitä on niin Porin merialueilla kuin pohjoisempanakin Pohjanlahdella.

Merkillepantavia ovat myös Ahvenanmaan maakunnan lähivuosina toteutettavat suuret merituulihankkeet. Maakunnan pohjois- ja eteläpuolelle ollaan rakentamassa 4 n. 1000 neliökilometrin suuruisille merialueille 500 merituulivoimalaa. Alue on kutakuinkin nykyisen

LIITE 2

Kankaanpään suuruinen. Pelkästään Ahvenanmaan merituulivoiman 30 terawattitunnin sähkön vuosituotanto vastaisi jopa 45 % Suomen nykyisestä sähköntuotannosta. Sähkö myydään Ahvenanmaalta sekä Suomeen että Ruotsiin.

Paholammin tuulivoimahanke on sijoitettu aivan liian ahtaalle alueelle. Liian vähäiselle huomiolle ovat jääneet mm. alueiden asukkaat ja loma-asukkaat, Karvianjoen Natura-alueen Rakennuskosket ja muut Natura-alueet ja Karvianjoen rantojen kulttuurimaisema osayleiskaavoineen. Monet kunnat ovat tehneet päätöksiä, joiden mukaan tuulivoimalaa ei saa rakentaa kahta kilometriä lähemmäksi lähintä asuinrakennusta. Jotkut kunnat ovat päättäneet pidemmistäkin minimietäisyyksistä. Näin on kunnissa lähdetty aidosti turvaamaan Ympäristöministeriön tavoitteita ehkäistä tuulivoimaloista ihmisten elinympäristölle aiheutuvia haitallisia vaikutuksia.

Liian vähälle huomiolle ovat tosiasiallisesti asian valmistelussa jääneet myös luonto- ja kulttuuriarvot. Niitä on vain viitteenomaisesti sivuttu ja luettelomaisesti mainittu. Entä pohjavesialueet ja niiden tärkeys nyt ja varsinkin tulevaisuudessa, myös näiden osalta asiaan ei ole paneuduttu riittävän syvällisesti.

Suunniteltujen voimaloiden koot ovat todella suuria. Voimaloiden lapakorkeus Paholammin alueella olisi enintään 250–300 metriä. Voimaloiden nimellisteho on 3–10 MW, kun Kirkkokallion nykyiset voimalat ovat vain 2,4 MW. Tällöin linja-auton kokoinen konehuone olisi enimmillään ehkä n. 200 metrin korkeudessa. Mitä se merkitsisi maastossa ja maisemanäkymissä Honkajoen Kirkonkylän vieressä? Miten tässä voitaisiin turvata Ympäristöministeriön ohjeiden mukaiset tavoitteet ehkäistä ”tuulivoimaloista luonnolle ja ihmisten elinympäristölle aiheutuvia haitallisia vaikutuksia. Keskeisiä vaikutuksia ovat muun muassa vaikutukset maisemaan, linnustoon ja turvallisuuteen sekä tuulivoimaloista aiheutuva melu ja välke.”

Mitä paikallislehden päätoimittaja kirjoittikaan 30.6.2022: ”Mitä lähemmäksi taajamia voimaloita suunnitellaan, sitä isompi arvo on oltava asukkaiden ja maanomistajien kuulemisella. Onhan kyse heidän elinympäristöstään, omaisuudestaan ja viihtyvyydestään.”

Kirkkokallion nykyiset 9 tuulivoimalaa on rakennettu Satakunnan maakuntaliiton hyväksymien maakuntakaavojen mukaisesti. Nyt esillä olevan tuulivoimahankkeen realisointi ei vastaa lainkaan hyväksyttyä maakuntakaavaa. Marssijärjestys näissä kaava-asioissa on kuitenkin yksiselitteisesti voimassa olevan lain mukaan, että maakuntakaavoin järjestetään toimintojen sijoittuminen ja kuntien päätöksin tehdään vasta sitten yksityiskohtainen kaavoitus. Ei tässäkään tapauksessa voida ohittaa maakuntaliiton virallista kantaa, joka ilmenee maakuntavaltuuston tekeminä päätöksinä.

Esitämme mielipiteemme kuntalaisina, Marjakeitaan tuulipuistohankkeen vaikutusalueen maanomistajina, kesäasukkaana ja vakituksena asukkaana.

Loppuyhteenvetona toteamme, että edellä mainitusta tuulivoimahankkeesta nyt esitetyllä tavalla tulisi yksinkertaisesti luopua kokonaan.

Yksityishenkilö 3

Olen Kankaanpään kaupungin kesäasukas enkä seuraa alueen maakunta- tai paikallislehteä.

Paholammin tuulivoimahankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelma lausuntoaikoineen (4.7. mennessä) jäi näin minulta huomaamatta. Törmäsin ohjelmaan vasta pari päivää sitten Kankaanpään kirjastossa.

LIITE 2

Tämä mielipide/lausunto tulee siis myöhässä. Yritän lähettää sen useampaan osoitteeseen, jotta asia ainakin jotakin kautta menisi perille. (Pyyntö viestin vastaanottajille: Lähettäisittekö viestin tarvittaessa eteenpäin oikeaan osoitteeseen!)

Arviointiohjelmassa todetaan, että "hankealueen kasvilajisto on seudulle tavanomaista ja tyypillistä, huomionarvoisia tai suojeltavia lajeja ei havaittu". En epäile viimevuotisen selvityksen tekijän asiantuntemusta, mutta paikallisen tai alueellisen näkökulman huomioon ottaminen olisi silti ollut paikallaan. Kaksi maastotyöpäivää ei välttämättä myöskään riitä näin laajan alueen riittävän perusteelliseen kasvikartoitukseen.

Vuoden 2013 selvityksessä Penkkinevan tien itäpuolelta löytyi alueellisesti uhanalaista soikkokaksikkoa. Kasvista on Laji.fi:ssä 2000-luvulta Satakunnan eliömaakunnasta vain kaksi havaintoa. Soikkokaksikko voi piileksiä vuosia näkymättömissä ennen kuin ilmaantuu taas näkyviin maan pinnalle. Lajia ei viime vuoden kartoituksessa ilmeisesti tavattu, mutta soikkokaksikko saattaa hyvinkin ilmaantua uudelleen kasvupaikalleen lähivuosina tai myöhemmin. Harvennushakkuut, joita alueella on viime vuosina tehty, eivät välttämättä ole soikkokaksikolle haitallisia, jos paikan vesitalous ei ratkaisevasti ole muuttunut.

2013 selvityksessä alueelta löytyi myös korpiorvokkia ja korpisaraa. Korpiorvokista on 2000-luvulta Laji.fi:ssä vain yksi havainto Satakunnan eliömaakunnasta. Korpiorvokkia kasvaa runsaana Penkkinevatien itäpuolen rehevässä korvessa edelleen vuonna 2022. Myös korpisara on Satakunnassa harvinainen, varsinkin maakunnan pohjoisosissa.

Arviointiohjelman mukaan vuoden 2013 luontoselvityksen "mukaisten lehtojen ja rehevien korprien alueilla tehdyt metsätaloustoimet ovat heikentäneet kohteiden puuston ja muun kasvillisuuden luonnontilaa siten, ettei niitä enää rajattu arvokkaina". Edellä mainittu toteamus on hyvin ylimalkainen. Arviointiohjelmassa olisi ollut hyödyllistä ja valaisevaa käydä em. lehtoja korpikohteet läpi vähintäänkin tilakohtaisesti: Mitä metsätaloustoimia (hakkuita, ojituksia tms.) tilalla on tehty? Ovatko ne olleet laillisia ja metsänhoito-ohjeiden mukaisia? Miten ne ovat vaikuttaneet? Esimerkiksi tilalla 5–39 Penkkinevantien itäpuolella on edelleenkin rehevää suuruholehtoa/lehtokorpea, jossa kasvaa mm. korpiorvokkia runsaana esiintymänä. Honkajoen oloihin paikan kasvillisuus on poikkeuksellisen rehevää.

Tunnen itse suunnittelualueesta vain pienen osan enkä sitäkään perusteellisesti. En siis pysty sanomaan mitään alueen vanhojen metsien tilanteesta. Avoimien metsävaratietojen mukaan alueella oli kuitenkin keväällä 2022 useampia metsätiloja, jotka oli arvioitu mahdollisiksi Metso-kohteiksi. Olisi hyödyllistä tietää, sijoittuuko näiden tilojen alueelle tuulivoimarakenteita tai kaapeleita.

Yhteenvetona: Jos kartat oikein ymmärsin, itse voimaloita ei suunnitella tärkeille luontoalueille. Teiden sijoittelussa pitäisi ottaa huomioon Penkkinevan itäpuolen rehevien korprien ja suuruholehtojen vesitalous. Ne eivät ole täysin luonnontilaisia, mutta alueellisesti (harvinaiset kasvit ym.) arvokkaita. Jos huoltotie vedetään kulkemaan pitkin Penkinnevantietä, olisi huolehdittava siitä, että tien kuivattava vaikutus ei (ainakaan nykyistä enempää) ulotu itäpuolen korpialueille. Kaapelireittien sijoittamisessa tulisi myös ottaa huomioon samat ehdot ja riskit.

Varsinais-Suomi

29.06.2022

Sisällytetään ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteisviranomaisen perusteltuun päätelmään sanna-liisa.suojasto@ely-keskus.fi

Asia: Luonnonsuojelulain 65.1 §:n tarkoittama Natura-arviointi Paholammin tuulivoimapuisto-hankkeen maakaapelireittien vaikutuksista Natura 2000 -verkostoon kuuluviin alueisiin Karvianjoen kosket (FI0200130) ja Pukanluoma (FI0200119).

Hakemuksen taustaa

Hankkeesta vastaavana toimiva Neoen Renewables Finland Oy suunnittelee tuulivoimapuistoa Kankaanpään kaupungin pohjoisosaan, entisen Honkajoen kunnan alueelle, noin kaksi kilometriä Honkajoen taajaman eteläpuolelle. Hankealueelle suunnitellaan enintään kuuden uuden tuulivoimalan rakentamista. Suunniteltujen voimaloiden yksikköteho on 4–10 MW ja kokonaiskorkeus enintään noin 300 metriä. Hankkeen arvioitu kokonaisteho on 24–60 MW.

Tuulivoimapuistohanke muodostuu hankealueesta ja siihen liittyvästä sähkönsiirrosta, jonka vaikutuksia Karvianjoen koskien ja Pukanluoman Natura-alueisiin on arvioitu osana hankkeen ympäristövaikutusten arviointia (YVA). Sähkönsiirto hankealueelta valtakunnan verkkoon toteutetaan 110 kV maakaapelilla.

Hankkeessa on kolme reittivaihtoehtoa kaapelin sijoittamiseksi:

- VE1 alittaa Pukanluoman Natura-alueen
- VE2 ei sijoitu Natura-alueille
- VE3 alittaa Karvianjoen koskien Natura-alueen

Natura-arviointi

FCG Finnish Consulting Group Oy:n 03.05.2022 päivätty natura-arviointi koskee erityisesti maakaapelireittien kaivutyön ja suuntaporaamalla tehtävän alituksen vaikutuksia Pukanluoman ja Karvianjoen koskien natura-alueiden luontoarvoihin.

Alitustyössä jännitetasoltaan 110 kV kaapelit asennetaan teräksisiin suojaputkiin, jotka sijoitetaan suuntaporauksessa uoman ali. Suuntaporaus aloitetaan niin etäältä joki- ja puroumista, ettei Natura-alueiden ranta- puustoa tarvitse kaataa. Kun kaivanto suojataan, käytetään riittävää etäisyyttä vesistöön, työt suoritetaan alivirtaaman aikaan ja porausnesteen purkautuminen huomioidaan ja poikkeustilanteet ennaltaehkäistään. Näin toimittaessa hankkeella on arvioinnin mukaan vain hyvin vähäisiä ja lyhytkestoisia vaikutuksia suojeltavaan luontotyyppiin melun ja tärinän kautta. Maalajit soveltuvat hyvin suuntaporaukseen.

Natura-arvioissa todetaan että hankkeella voi olla vähäisiä vaikutuksia Karvianjoen koskien Natura-alueen (FI0200130) luontotyyppille 3210 (Fennoskandian luonnontilaiset jokireitit) sekä Pukanluoman Natura-alueen luontotyyppiin 3260 (Pikkujoet ja purot).

Paholammin tuulipuiston sähkönsiirron reittivaihtoehdot eivät sijaitse arvioinnin mukaan alueella, jolla happamia sulfaattimaita esiintyy (GTK 2021).

Natura-arvioinnin mukaan, kun varotoimet ja etäisyydet huomioidaan, johtopäätöksenä vaikutusten merkittävyys on kokonaisuudessaan vähäinen, ja maakaapelointihankkeella on vain vähäisiä väliaikaisia rakennusaikaisia vaikutuksia luontotyyppeihin ja lajeihin. Arvioinnissa todetaan, että johtopäätöksen edellytys on, että alueella toteutetaan arvioinnin kappaleessa 9 esitetyt lieventävät toimenpiteet sekä kappaleessa 12 esitetty seuranta. Arvioinnin mukaan ko. toimenpiteet ovat keskeisiä haittavaikutusten ehkäisemisessä.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen lausunto Natura-arvioinnista

Varsinais-Suomen ELY-keskus arvioi, että toimenpiteitä, niiden vaikutuksia ja mahdollisia poikkeustilanteita sekä lieventäviä toimia on kuvattu Natura-arvioinnissa hyvin ja kattavasti. Natura-alueella tai siihen välittömästi rajautuen ei raivata puustoa eikä pensastoa suuntaporauksen tai muun toiminnan yhteydessä. Kaapelien mahdollisissa vikatilanteissa huolto voidaan suorittaa asennusputken kautta eikä kaivuuta tarvita. Hankkeella ei ole merkittäviä yhteisvaikutuksia muiden hankkeiden kanssa.

Varsinais-Suomen ELY-keskus toteaa, että jos hankkeen heikentävät vaikutukset ehkäistään natura-arvioinnin kappaleessa 9 ja taulukossa 8 esitetyllä tavalla (mm. mm. riittävä suojavyöhyke kaapelitöiden ja uoman väliin Karvianjoen koskien osalta), niin hankkeen suunnitellut vaihtoehdot VE1 ja VE3 eivät kumpikaan toteutuessaan vaikuta merkittävästi heikentävästi Karvianjoen koskien (FI0200130) tai Pukaluoman (FI0200119) Natura-alueen suojeluperusteena olevien luontotyyppeihin tai lajeihin. Näin toimien natura-arvioinnin perustelut ja johtopäätökset ovat riittäviä ja hanke voidaan toteuttaa.

Ylitarkastaja

Leena Lehtomaa

Ylitarkastaja

Iiro Ikonen

Tämä asiakirja VARELY/3128/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument VARELY/3128/2022 har godkänts elektroniskt

Ratkaisija Lehtomaa Leena 29.06.2022 14:45

Esittelijä Ikonen Iiro 29.06.2022 12:30